

Lasten kotiympäristöt monilukutaidon kehittymisen areenoina:

RAPORTTI PIENTEN LASTEN HUOLTAJILLE LAADITUSTA KYSELYSTÄ

KRISTIINA KUMPULAINEN

JENNI VARTIAINEN

NAJAT OUAKRIM-SOIVIO

NINJA HIENONEN

**Lasten kotiympäristöt monilukutaidon kehittymisen areenoina:
Raportti pienten lasten huoltajille laaditusta kyselystä**

Graafinen suunnittelu ja taitto: Mari Keso / Mainostoimisto Muikku

© Kristiina Kumpulainen, Jenni Vartiainen, Najat Ouakrim-Soivio, Ninja Hienonen 2019

ISBN 978-951-51-4962-6 (nid.)
ISBN 978-951-51-4963-3 (PDF)

Kiriprintti Oy

Helsinki 2019

SISÄLLYS

LUKIJALLE	4
KYSELYN PÄÄTULOKSIA JA KEHITTÄMISSUOSITUKSIA	5
Suosituksia vanhemmille ja ammattikasvattajille	5
Suosituksia päättäjille	6
VERKKOKYSELY	7
Kyselyn laadinta ja toteutus	7
Tulosten raportointi	8
Vastaajaryhmät	8
TULOKSET	10
Lelut ja kuvakirjat vievät voiton älylaitteista	10
Lapset käyttävät huoltajan kanssa monipuolisia tekstejä	11
Lapset viettävät itsenäistä aikaa lelujen, kirjojen ja palapeliin parissa	13
Huoltajan koulutustausta ja sisarusten lukumäärä vaikuttavat hieman kirjojen ja digivälineiden käyttöön	14
Lapset käyttävät kirjoja myös yhdessä toisten lasten kanssa	15
Lapset käyttävät digilaitteita sisältöjen vastaanottamiseen ja tuottamiseen, pelaamiseen sekä taitojen harjoitteluun	18
Perheiden yhdessä olo koostuu kotitöistä, lukemisesta ja yhdessä syömisestä	18
Lapsen ikä vaikuttaa yhdessä matkustamiseen ja digitaalisten sisältöjen käyttöön	20
Lasten kanssa tehdään lähes samoja asioita riippumatta huoltajan koulutustaustasta	21
Kirjoja luetaan kaiken ikäisille lähes päivittäin	22
Lapset pitävät monipuolisesti erityyppisistä kirjoista: lempikirjat vaihtelevat tietokirjoista klassikkosatuihin	24
Lasten läsnäollessa huoltajat käyttävät mobiililaitteita ja keskustelevat muiden aikuisten kanssa	25
Noin puolet 3-5-vuotiaista osaa kirjoittaa nimensä	27
Huoltajat toivovat lapsensa oppivan sosio-emotionaalisia taitoja sekä lukemista ja kirjoittamista	30
Lapset harrastavat liikuntaa, kädentaitoja ja lukemista	31
Digitaaliset pelit harrastuksena jäävät liikunnan, kädentaitojen ja lukemisen taakse kaiken ikäisillä lapsilla	33
Huoltajan koulutustausta vaikuttaa hieman lasten luku- ja liikuntaharrastuksiin	35
Lasten mielipuhua on leikkiminen	36
Kirjasto on suosituin kulttuuripalvelu perheen asuinpaikasta riippumatta	36
Huoltajan koulutustausta vaikuttaa kulttuuripalveluiden käyttöön	37
POHDINTA	38
LIITTEET	39

LUKIJALLE

Tämä julkaisu raportoi *Monilukutaitoa Opitaan Ilolla* (MOI) -kehittämisohjelman pienten lasten huoltajille suunnatun verkkokyselyn tuloksia. Kyselyn tavoitteena oli selvittää lasten kasvuympäristöjä kodin ja perheiden arjessa, ja pohtia näiden yhteyttä pienten lasten monilukutaidon kehittymisen mahdollisuuksiin. Monilukutaidolla tarkoitetaan kykyä hankkia, tulkita, käyttää, tuottaa, esittää ja arvioida tekstejä eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tunnistaa arjen moninaistuneet lukemisen ja tuottamisen tavat ja on näin tärkeä osa lasten kasvuympäristöjä.

Maaailman muuttuessa ja kehittyessä muuttuu myös ihmisten arki. Olemme osa yhä moninaisempaa yhteiskuntaa ja arkiympäristöjä, jolloin myös tekstiympäristömme moninaistuvat jatkuvasti ja informaatio on yhä helpommin saavutettavissa. Lapset ovat yhtäläisiä osa arkiympäristöjen muutosta. Tällöin erilaisten tekstien lukutaidon ja tuottamisen opettelu on tärkeä jo pienilläkin lapsilla korostuu entisestään.

Monilukutaito on kirjattu osaksi valtakunnallisia varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita, erityisesti osaksi laaja-alaista osaamista. Valtakunnallisissa opetus- ja kasvatussuunnitelmissa monilukutaito määritellään keskeiseksi taidoksi, jota tarvitaan läpi elämän niin arjessa kuin työelämässä ja uuden oppimisessa, vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Kasvatus- ja opetussuunnitelmissa monilukutaitoon sisältyy laaja tekstikäsitelmä, jossa tekstit voivat olla kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa sekä näiden yhdistelminä.

Olemassa olevan tutkimustiedon mukaan lasten monilukutaito kehittyy leikin, ihmettelyn ja tutkimisen avulla vuorovaikutuksessa välittävien aikuisten kanssa. Lasten mieltä askarruttaviin kysymyksiin vastaaminen ja niiden yhteinen pohtiminen laajentavat lapsen ajattelua. Monilukutaidon kehittymisen kannalta onkin tärkeää, että lapsen aloitteisiin ja kysymyksiin vastataan eikä lasta jätetä yksin häntä askarruttavien asioiden kanssa. Leikki yhtenä keinona on oiva tapa tarttua lasta kiinnostaviin ilmiöihin. Leikin avulla lapsi tutkii ja tulkitsee omaa ympäristöään, myös tekstiympäristöään. Maaailman ja sen ilmiöiden yhteinen ihmettely, havainnoiminen ja tutkiminen tukevat lasten monilukutaidon kehittymistä. Kokonaisuudessaan lasten kasvuympäristöjen tulisi olla tekstien rikastamia ja kannustaa ja motivoida lapsia lukemaan ja tulkitsemaan erilaisia tekstejä ja viestejä yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa.

Kuinka lapsen koti, harrastukset ja muu vapaa-aika, sekä perheenjäsenten ja muiden tärkeiden ihmisten kanssa vietetty yhteinen aika tarjoavat mahdollisuuksia lapsen monilukutaidon kehittymiseen, edellyttää selvittämistä ja tutkimustietoa. Vastaavasti mitä pienten lasten huoltajat ja lapsen muut kasvattajat arvottavat lapsen kasvatuksessa ja oppimisessa sekä millaista esimerkkiä he itse omalla toiminnallaan lapsille tarjoavat vaatii tutkimusta. Kaikki tämä tutkimustieto on tärkeää, jotta voimme yhteiskuntana entistä paremmin ymmärtää ja tukea jokaisen lapsen yhtäläisiä mahdollisuuksia monilukutaidon kehittymiseen jo varhaislapsuudessa. Pienten lasten huoltajille suunnattu MOI-kehittämisohjelman toteuttama kysely vastaa omalta osaltaan tarpeeseen ymmärtää lisää lasten kasvuympäristöjä monilukutaidon kehittymisen areenoina.

Helsingissä tammikuussa 2019

Kristiina Kumpulainen

professori, MOI-kehittämisohjelman johtaja

Jenni Vartiainen

tutkijatohtori, MOI-kehittämisohjelma

Najat Ouakrim-Soivio

tutkijatohtori, HisLit-tutkimushanke

Ninja Hienonen

väitöskirjatutkija

KYSELYN PÄÄTULOKSIA JA KEHITTÄMISSUOSITUKSIA

- Alle kymmenvuotiaiden lasten kanssa luetaan päivittäin.
- Alle kymmenvuotiaiden keskuudessa lelut, kirjat ja liikuntavälineet ovat kodeissa käytetyimmät välineet. Älylaitteet tulevat sijalta yhdeksän alkaen.
- Kodit tarjoavat lapsille mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti erilaisiin teksteihin ja kirjallisuuslajeihin.
- Huoltajien koulutustausta vaikuttaa hieman lasten harrastuksiin ja siihen, mitä kodeissa tehdään lapsen kanssa.
- Perheissä tehdään lasten kanssa lähes samoja asioita riippumatta lapsen sukupuolesta.
- Kirjasto on käytetyin kulttuuripalvelu. Siellä käydään kuukausittain perheen asuinpaikasta riippumatta.
- Kirjastoa lukuun ottamatta kulttuuripalveluita hyödynnetään perheissä vähän.
- Huoltajien koulutustausta vaikuttaa siihen, kuinka paljon perheet käyttävät kulttuuripalveluita.
- Suosituimmat lasten harrastukset liittyvät liikuntaan, kädentaitoihin ja lukemiseen.

Vanhemmat ja ammattikasvattajat

Lapsen kanssa kannattaa lukea monipuolisesti erilaisia tekstejä, kuten kuva- ja tarinakirjoja, tietokirjoja ja runo- ja lorukirjoja sekä tutustua yhdessä myös muihin viestinnän muotoihin.

Yhdessä lukeminen on hyödyllistä nähdä rikkaana vuorovaikutustilanteena. Sen lisäksi että teksteistä ja tarinoista nautitaan itsessään, kannattaa niiden sisällöistä, esittämistavoista, motiiveista, henkilöistä, tapahtumista ja paikoista sekä vaikuttamispyrkimyksistä keskustella yhdessä.

Lapselle on tärkeää tarjota mahdollisuuksia tuottaa omia tekstejä ja tarinoita eri välinein ja muodoin. Aikuinen voi mallintaa lapselle erilaisia tapoja tuottaa tekstejä ja tarinoita. Tekstien tuottaminen ja tarinankerronta voi olla esimerkiksi verbaalista, digitaalista, kuvallista tai kehoallista tai eri viestinnän muotojen yhdistelmiä.

Digitaalisten laitteiden käyttö on läsnä jo hyvinkin pienten lasten arjessa. Lapsen kanssa kannattaa yhdessä tutustua digitaalisten laitteiden ja sisältöjen mielekkääseen ja turvalliseen käyttöön.

Lapsen kanssa kannattaa tutustua monipuolisesti erilaisiin kodin, varhaiskasvatuksen tai koulun ulkopuolisiin toimintaympäristöihin, kulttuuripalveluiden tarjoajiin ja tapahtumiin.

Päättäjät

Lasten monilukutaidon edistäminen edellyttää vahvaa panostusta ja kansallista ohjelmaa, jossa vahvistetaan laadukasta, lapsen oppimista ja kehittymistä tukevaa vuorovaikutusta aikuisen ja lapsen välillä erilaisissa luku- ja viestintätilanteissa. Sama voidaan ylettää myös lasten keskinäisen vuorovaikutuksen edistämiseen.

Lasten monilukutaidon kehittymistä tulee tukea yhteistyössä, jossa mukana ovat perheet, varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä kulttuurilaitokset.

Mahdollisuus osallistua erilaisia ilmaisun ja viestinnän muotoja tarjoaviin kulttuurielämyksiin tukee lasten monilukutaidon kehittymistä. Siksi lasten ja perheiden vahvempi tukeminen kulttuuripalveluiden käyttäjiksi on tarpeellista ja tärkeää.

Päätöksenteon tueksi tarvitaan jatkuvaa ja ajallisesti pitkäkestoista tutkimusta lasten ja heidän vanhempien vapaa-ajasta, lukutottumuksista ja -asenteista sekä digitalisaation vaikutuksista lasten vapaa-aikaan, monilukutaitoon, oppimiseen ja kehitykseen.

VERKKOKYSELY

Tämä julkaisu raportoi *Monilukutaitoa Opitaan Ilolla (MOI)* -kehittämishojelman lasten huoltajille suunnatun verkkokyselyn tuloksia. Kyselyn tavoitteena oli selvittää lasten kasvuympäristöjä kodin ja perheiden arjessa, ja pohtia näiden yhteyttä pienten lasten monilukutaidon kehittymisen mahdollisuuksiin. Kyselylomakkeen laadintaan ovat osallistuneet Kristiina Kumpulainen, Jenni Vartiainen, Anna Mikkola, Sara Sintonen, Satu Valkonen, Heidi Sairanen ja Alexandra Nordström MOI-kehittämishojelmasta.

Monilukutaitoa Opitaan Ilolla (MOI) on Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan Playful Learning Center:in toteuttama tutkimus- ja kehittämishojelma, joka kehittää ja tutkii 0-8-vuotiaiden lasten monilukutaitoa (www.monilukutaito.com). Kehittämishojelma on yksi hallitusohjelman kärkihankkeista ja sen toteutusta tukee Opetus- ja kulttuuriministeriö. MOI-ohjelma vahvistaa varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen, kirjasto- ja kulttuurialalla toimivien ammattilaisten osaamista lasten monilukutaidon edistämisessä. Ohjelman aikana kehitetty toimenpidekokonaisuus edistää ammattilaisten ja perheiden yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja osaamista. Ohjelma on kehittänyt monilukutaidon pedagogiikkaa, oppimisympäristöjä ja materiaaleja pyrkien edistämään lasten monilukutaidon kehittymistä jatkumona eri kasvuympäristöissä.

Kyselyn laadinta ja toteutus

MOI-kehittämishojelma toteutti keväällä 2018 kyselyn perheille, joissa on 0 – 10 -vuotiaita lapsia. Kyselyllä pyrittiin saamaan tietoa valtakunnallisella tasolla perheiden käytänteistä, jotka tukevat lasten varhaisia mahdollisuuksia kehittyä monilukutaitoiseksi kotiympäristöissä. Kyselyssä oli väittämiä, monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä, jotka koskivat monilukutaidon keskeisiä alueita. Lisäksi vastaajilta kerättiin taustatietoja. Kysely koostui taustatieto- ja sisältökysymyksistä, jotka oli jaettu seuraaviin teemoihin:

- mitä lapsi tekee itsenäisesti, ystävien ja sisarusten sekä aikuisten kanssa ja kuinka usein lapsen kanssa tehdään eri asioita,
- mitä lapsi harrastaa ja mitä lapsen kanssa harrastetaan yhdessä,
- mitä huoltaja tekee lapsen läsnäollessa,
- mitä lapsi osaa ja
- mitä asioita huoltaja toivoisi lapsen oppivan varhaiskasvatuksessa tai koulussa?

Edellä olevat kyselyn teemat muodostuivat joko väittämistä tai erilaisista valmiista vaihtoehtoista. Vastaajia pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehtoista yksi tai useampia vaihtoehto tai laittamaan vaihtoehtoja järjestykseen. Monivalintakysymysten lisäksi kyselyssä oli yhdeksän avointa kysymystä, joihin huoltajia pyydettiin vastaamaan. Avoimia kysymyksiä olivat:

- mitä digitaalista laitetta lapsi käyttää eniten kotona ja mihin tarkoitukseen,
- mitä muita asioita teet kotona lapsen läsnäollessa,
- mikä on lapsen lempikirja,
- mitä muita kulttuuripalveluita perheenne hyödyntää ja
- mitä muita asioita toivoisit lapsesi oppivan varhaiskasvatuksessa tai koulussa?

Tässä julkaisussa raportoidaan ennen kaikkea tulokset, jotka koskevat suomenkielisen kyselyn määrällisiä tuloksia. Lisäksi raportissa tarkastellaan laadullisella otteella lasten lempipuuhiä, lempikirjoja sekä millaisia digitaalisia laitteita lapset käyttävät pääasiassa ja mihin tarkoitukseen.

Kysely toteutettiin verkkokyselynä suomen, ruotsin ja englannin kielellä ajalla 8.2.–15.5.2018. Kyselyä levitettiin kuntien varhaiskasvatusvirastojen ja opetusvirastojen kautta sekä MOI-verkkosivujen ja Facebook-ryhmien kautta.

Mikäli vastaajan perheessä oli useampi alle kymmenen vuotias lapsi, huoltajia pyydettiin vastaamaan sen lapsen osalta, jonka nimi on aakkosjärjestyksessä ensimmäinen. Huoltajia pyydettiin vastaamaan kyselyyn lasten näkökulmasta.

Tulosten raportointi

Tässä raportissa esitetään suomenkielisen kyselyn päätulokset sekä ehdotetaan tuloksiin perustuen toimenpiteitä pienten lasten monilukutaidon tukemiseksi. Kyselylomakkeen alkuperäisissä kysymyksissä on pyritty tarjoamaan mahdollisimman paljon vastausvaihtoehtoja tutkitun ilmiön perusteelliseksi kartoittamiseksi. Joidenkin kysymysten vastausvaihtoehtoja on yhdistetty sisällöllisesti yhtenäisiksi summamuuttujiksi ennen analyysia, jotta aineistoa on saatu tiivistettyä ja tulokset ovat helpommin luettavissa. Yhdistettyjen muuttujien lisäksi on kuitenkin huomioitu myös yksittäisten vastausten tuottama informaatio. Lisäksi vastauksia on verrattu taustamuuttujittain ja niissä esiintyneitä eroja ja yhteyksiä on testattu tilastollisin testeillä (khiin neliö -testi, kahden riippumattoman otoksen t-testi ja yksisuuntainen varianssianalyysi). Tässä raportissa näitä testejä ei ole erikseen kuvattu. Tulokset on raportoitu niin, että vain tilastollisesti merkitsevät erot ja yhteydet on kuvattu.

Vastaajaryhmät

Suomenkieliseen kyselyyn saatiin vastauksia määräaikaan mennessä yhteensä 6 459 henkilöltä, joista äitejä oli 80 prosenttia (N = 5 187), isä 19,5 prosenttia (N = 1 238) ja muita lapsen huoltajia noin puoli prosenttia (N = 34). Vastaajista avioliitossa oli lähes 64 prosenttia (N = 4 186), avoliitossa noin 22 prosenttia (N = 1 399), eronneita noin viisi prosenttia (N = 459) ja naimattomia noin kuusi prosenttia (N = 381). Huoltajien korkeinta suorittamaa koulutusastetta kysyttiin seitsemänportaisella asteikolla, joka analyysia varten tiivistettiin kolmeen luokkaan korkeimman suoritettun tutkinnon mukaan: 1) peruskoulu tai toisen asteen tutkinto, 2) alempi korkeakoulututkinto ja 3) ylempi korkeakoulututkinto. Vastanneista 36 prosentilla (N = 2 326) korkein suoritettu koulutusmuoto oli lukio tai ammatillinen koulutus, noin 33 prosentilla (N = 2 158) oli alempi korkeakoulututkinto ja noin 25 prosenttia (N = 1 633) oli ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneita.

Vastanneiden lapsista tyttöjä oli 49 prosenttia (N = 3 161), poikia 51 prosenttia (N = 3 289) ja muun sukupuolisia yhdeksän (0,1 %). Osaa kysymyksistä on tarkasteltu sukupuolittain tyttöjen ja poikien kesken muun sukupuolisten osuuden jäädessä liian pieneksi yksiköksi analysoida. Huoltajilta kysyttiin myös lapsen syntymävuotta. Kyselyyn vastanneiden vanhempien lapsista noin 25 prosenttia (N = 1 590) oli vuonna 2011 syntyneitä eli seitsemän vuotiaita, kuusivuotiaita oli noin 16 prosenttia (N = 1 048). Kolmanneksi suurin ryhmä olivat kahdeksan vuotiaat eli 2010 syntyneet lapset, joita oli 14 prosenttia (N = 909). Analyysia varten lapset jaettiin syntymävuoden perusteella neljään ryhmään: 0–2-vuotiaat (N = 346), 3–5-vuotiaat (N = 1 906), 6–8-vuotiaat (N = 3 547) ja 9–10-vuotiaat (N = 660).

Sisarusten lukumäärä vastanneiden perheissä vaihteli 0–16 välillä. Noin puolella lapsista oli yksi sisarus (N = 3 059), noin neljäsosalla kaksi sisarusta (N = 1 441) ja noin viidesosalla lapsista (N = 1 296) ei ollut lainkaan sisarus. Analyysia varten sisarusten lukumäärä tiivistettiin kolmeen luokkaan: ei sisarus, yksi sisarus ja kaksi tai useampia sisarus.

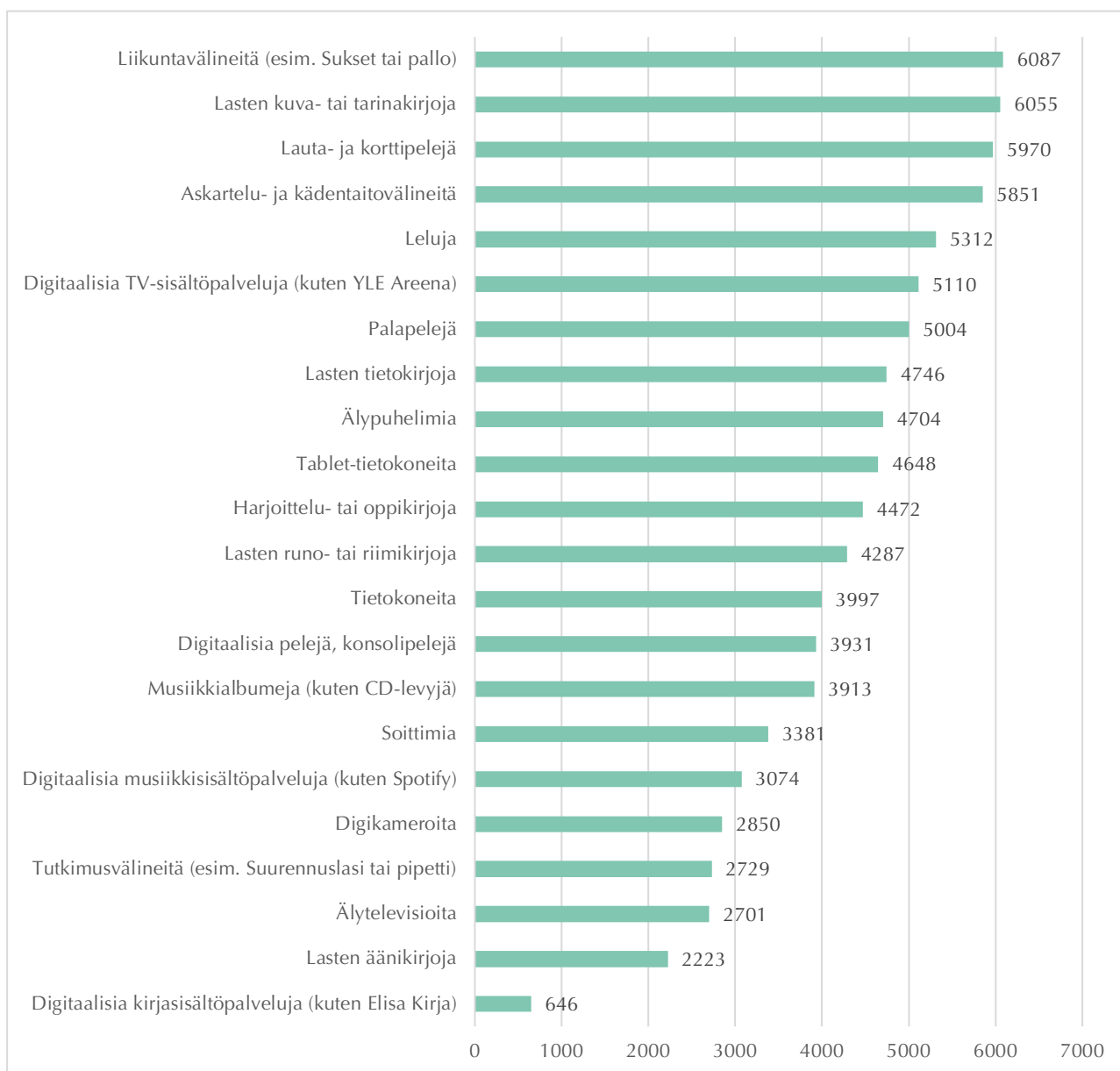

Vastanneiden lapsista 36 prosenttia (N = 2 175) asui Pirkanmaalla, noin 14 prosenttia (N = 874) asui Uudella-
maalla ja Etelä-Karjalassa asui niin ikään 14 prosenttia lapsista (N = 864). Kaiken kaikkiaan vastauksia saatiin
kaikista maakunnista.

TULOKSET

Lelut ja kuvakirjat vievät voiton älylaitteista

Huoltajien mukaan lapset viettävät itsenäistä aikaa kodeissa lelujen ja kirjojen parissa. Huoltajat ilmoittivat, että lapsi käyttää kotona itsenäisesti eniten leluja (N= 6 329), lasten kuva -tai tarinakirjoja (N = 5 712), palapelejä (N = 5 644), liikuntavälineitä (N = 5 564) ja askartelu -ja kädentaitovälineitä (N = 5 315). Lelut olivat niin ikään huoltajien näkemyksen mukaan suosituimmat välineet silloin kun lapset viettävät aikaa keskenään. Sisarusten tai kavereiden kanssa lapset käyttivät eniten leluja (N = 5 684), liikuntavälineitä (N = 5 094) ja lauta- ja korttipelejä (N = 4 754). Yhdessä aikuisen kanssa lapset käyttivät liikuntavälineitä, lasten kuva -tai tarinakirjoja, lauta ja korttipelejä sekä askartelu -ja kädentaitovälineitä (kuvio 1). Huomion arvoista on, että älypuhelimet olivat vasta sijalla yhdeksän ja tablettitietokoneet sijalla kymmenen.

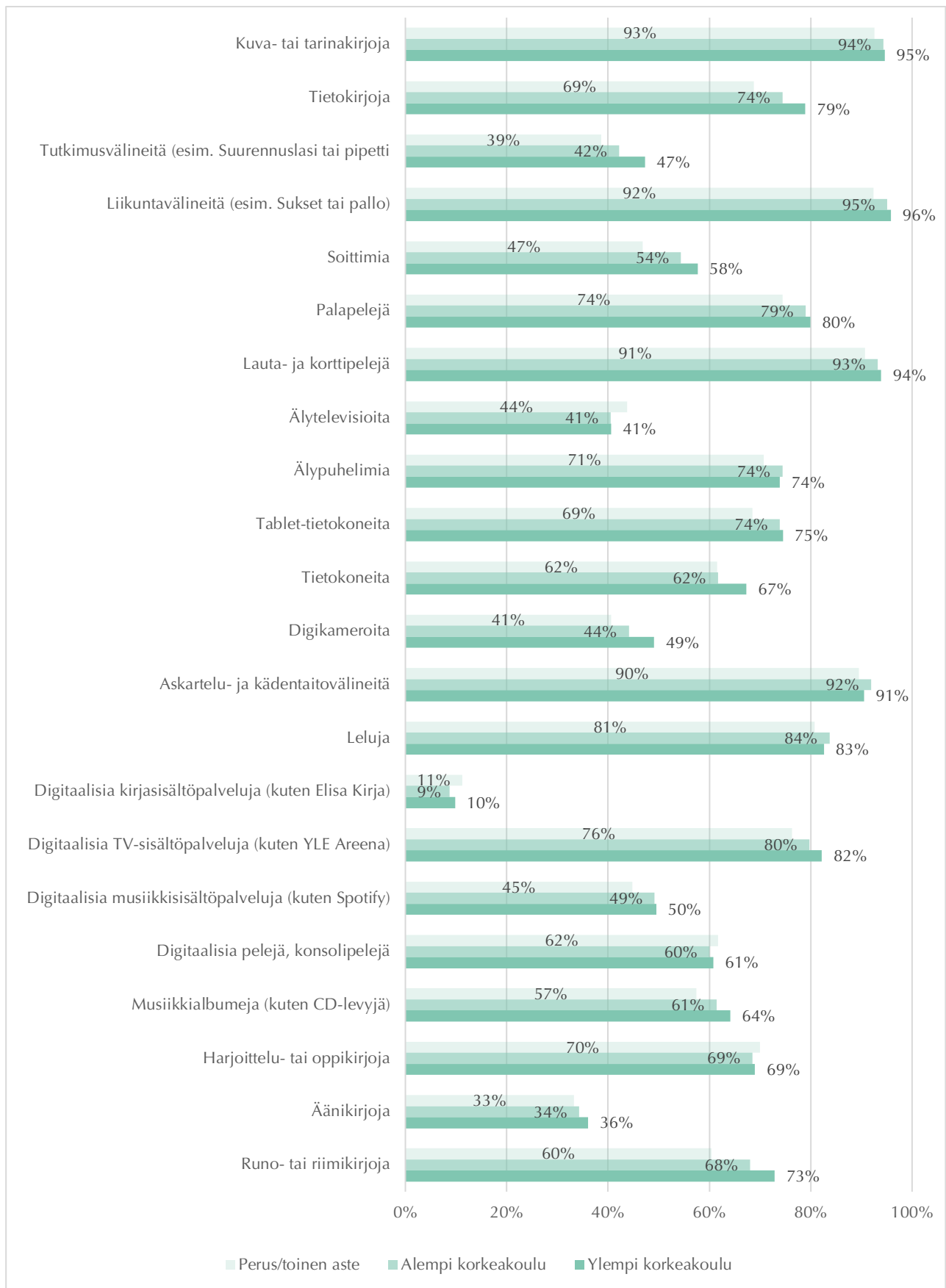

Kuvio 1. Mitä välineitä lapsi käyttää eniten aikuisen kanssa yhdessä?

Lapset käyttävät huoltajan kanssa monipuolisia tekstejä

Lapsen ja huoltajan yhdessä käyttämiä välineitä tarkasteltiin suhteessa huoltajan koulutustaustaan. Tulokset osoittavat selkeästi, että kodeissa lasten kanssa luetaan erilaisia kirjoja huoltajien koulutustaustasta riippumatta. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet huoltajat (90 %) lukevat kuva- ja tarinakirjoja yhdessä lapsen kanssa. Erilaiset kirjallisuuden lajit näkyvät monipuolisesti lasten ja aikuisten yhteisissä hetkissä. Koulutustaustasta riippumatta, yli 60 prosenttia vastaajista ilmoitti, että perheissä luetaan myös tieto- ja runokirjoja. Huoltajan koulutustaustalla oli vain vähän yhteyttä kirjojen lukemiseen: korkeammin koulutetut huoltajat ilmoittivat lukevansa hieman enemmän kirjoja lasten kanssa kuin matalammin koulutetut (kuva 2).

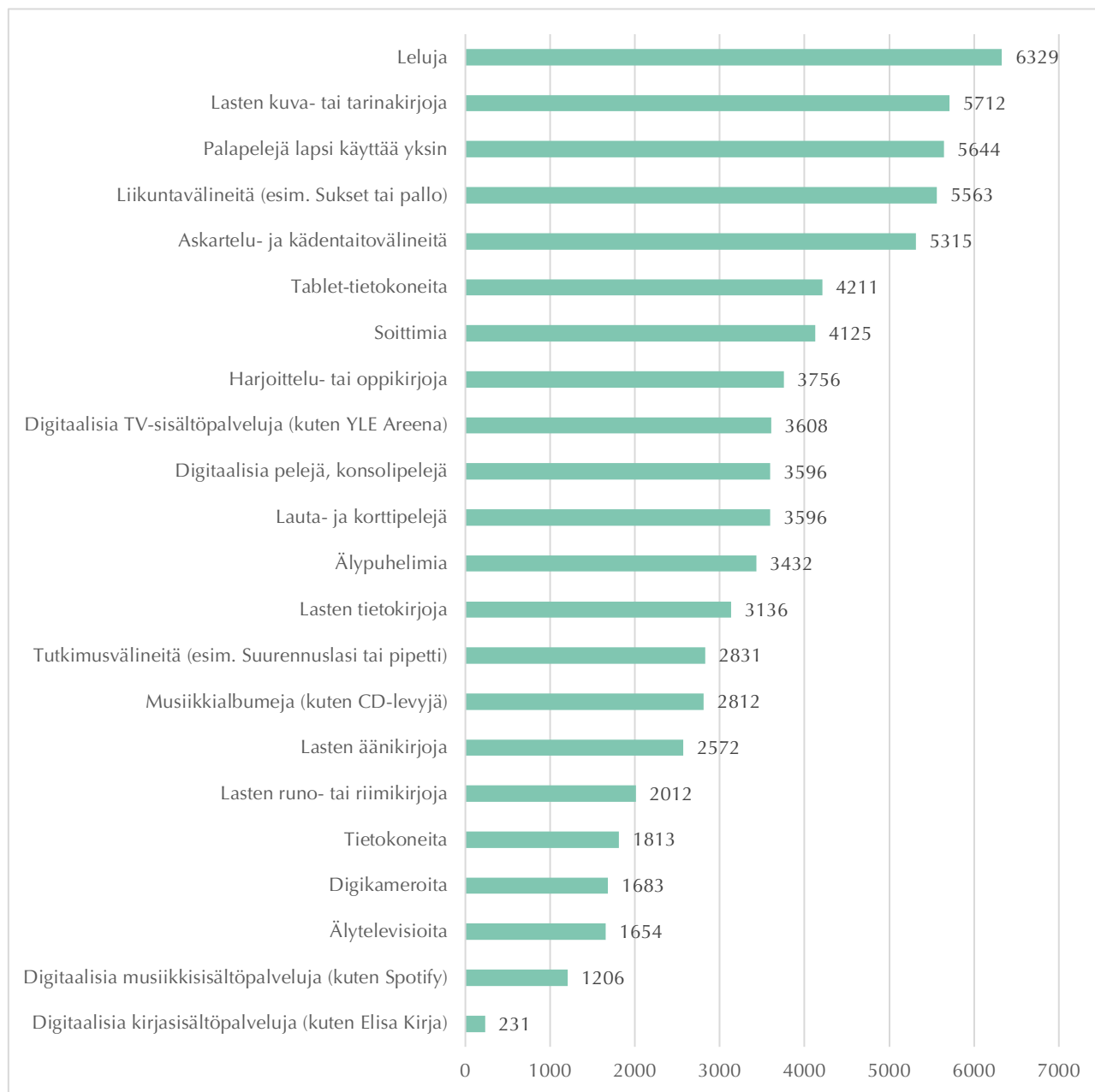
Koulutustaustasta riippumatta noin kolmannes vastaajista ilmoitti käyttävänsä lapsen kanssa äänikirjoja. Erilaisista digitaalisista sisältöpalveluista eniten käytettiin TV-sisältöpalveluja ja toiseksi eniten musiikkisisältöpalveluja. Mitä korkeampi koulutus, sitä useammin niitä ilmoitettiin käytettävän. Digitaalisia kirjasisältöpalveluja ilmoitti käyttävänsä vain noin joka kymmenes vastaaja. Tietokoneita, älypuhelimia ja tablet-tietokoneita ilmoitti käyttävänsä yhdessä lapsen kanssa yli 60 prosenttia vastanneista. Korkeammin koulutetut huoltajat käyttivät älylaitteita lapsen kanssa enemmän kuin huoltajat, joiden koulutustausta oli matalampi.

Kuvio 2. Miten huoltajan koulutustausta on yhteydessä välineisiin, joita lapsi ja huoltaja käyttävät yhdessä?

Lapset viettävät itsenäistä aikaa lelujen, kirjojen ja palapelien parissa

Kyselyssä tarkasteltiin sitä, mitä välineitä lapset käyttävät eniten itsenäisesti (kuvio 3). Tulokset osoittavat, että lapset käyttävät useimmiten leluja, mutta miltei yhtä usein he katsoivat tai lukivat erilaisia kirjoja ja kokosivat palapelejä. Digilaitteita lapset käyttivät itsenäisesti huomattavasti vähemmän kuin perinteisiä kirjoja.

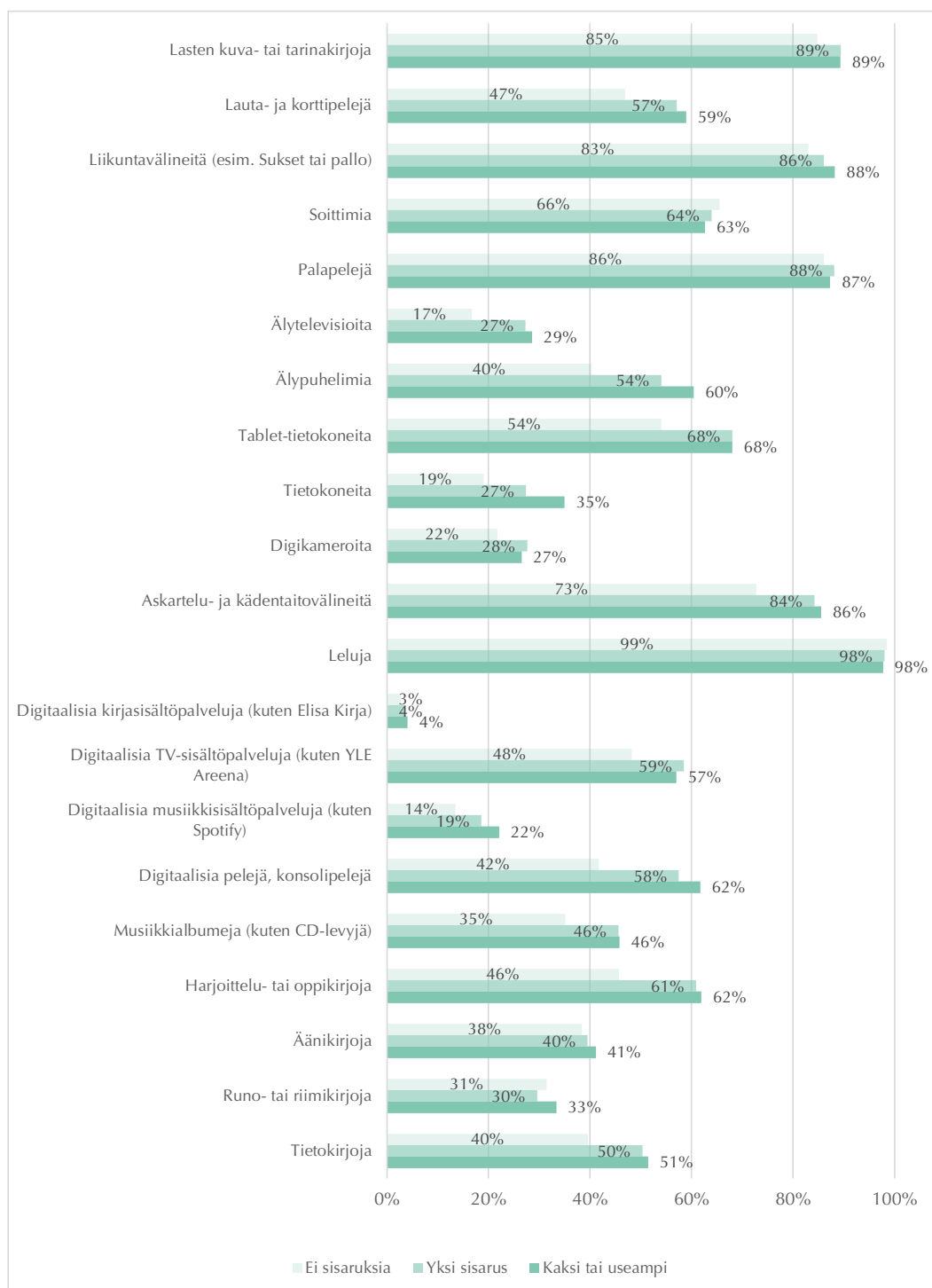

Kuvio 3. Mitä välineitä lapsi käyttää eniten itsenäisesti?

Huoltajan koulutustausta ja sisarusten lukumäärä vaikuttavat hieman kirjojen ja digivälineiden käyttöön

Huoltajien koulutustaustalla oli yhteyttä siihen, mitä välineitä lapsi käyttää itsenäisesti. Niin kuvakirjoja, kuin runo-, tieto-, harjoittelu- ja oppikirjoja lapsi käyttää yksin useimmiten perheissä, joissa huoltajalla on ylempi korkeakoulututkinto.

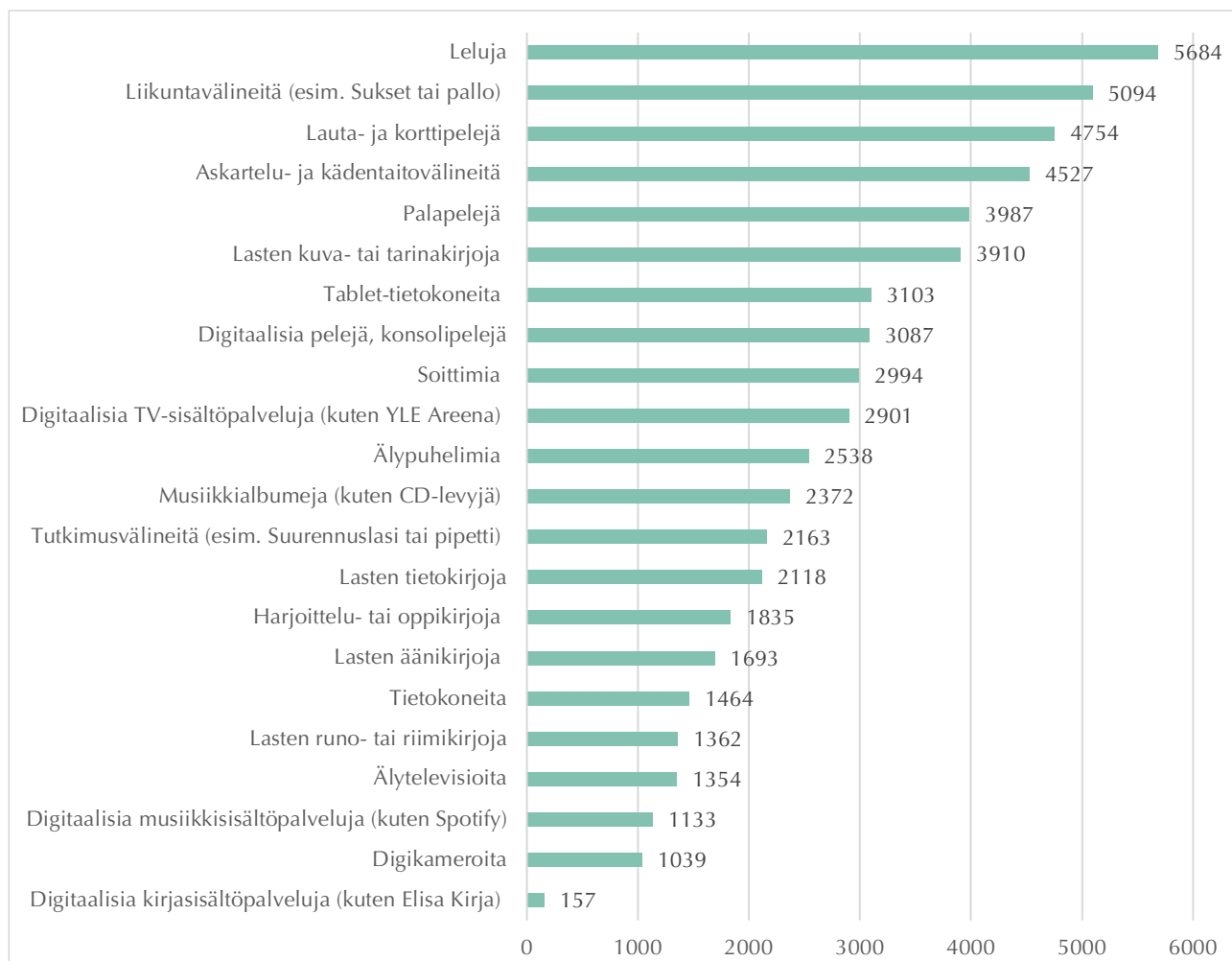
Lapsen itsenäisesti käyttämiä välineitä peilattiin vielä suhteessa sisarusten lukumäärään (kuvio 4). Jos lapsella oli kaksi tai useampi sisarus, kuva- ja tarinakirjoja, tietokirjoja, runo- tai riimikirjoja luettiin hieman useammin. Lapsi myös tällöin käytti hieman useammin erilaisia digivälineitä.

Kuvio 4. Mitä välineitä lapsi käyttää eniten itsenäisesti sisarusten lukumäärän mukaan luokiteltuna?

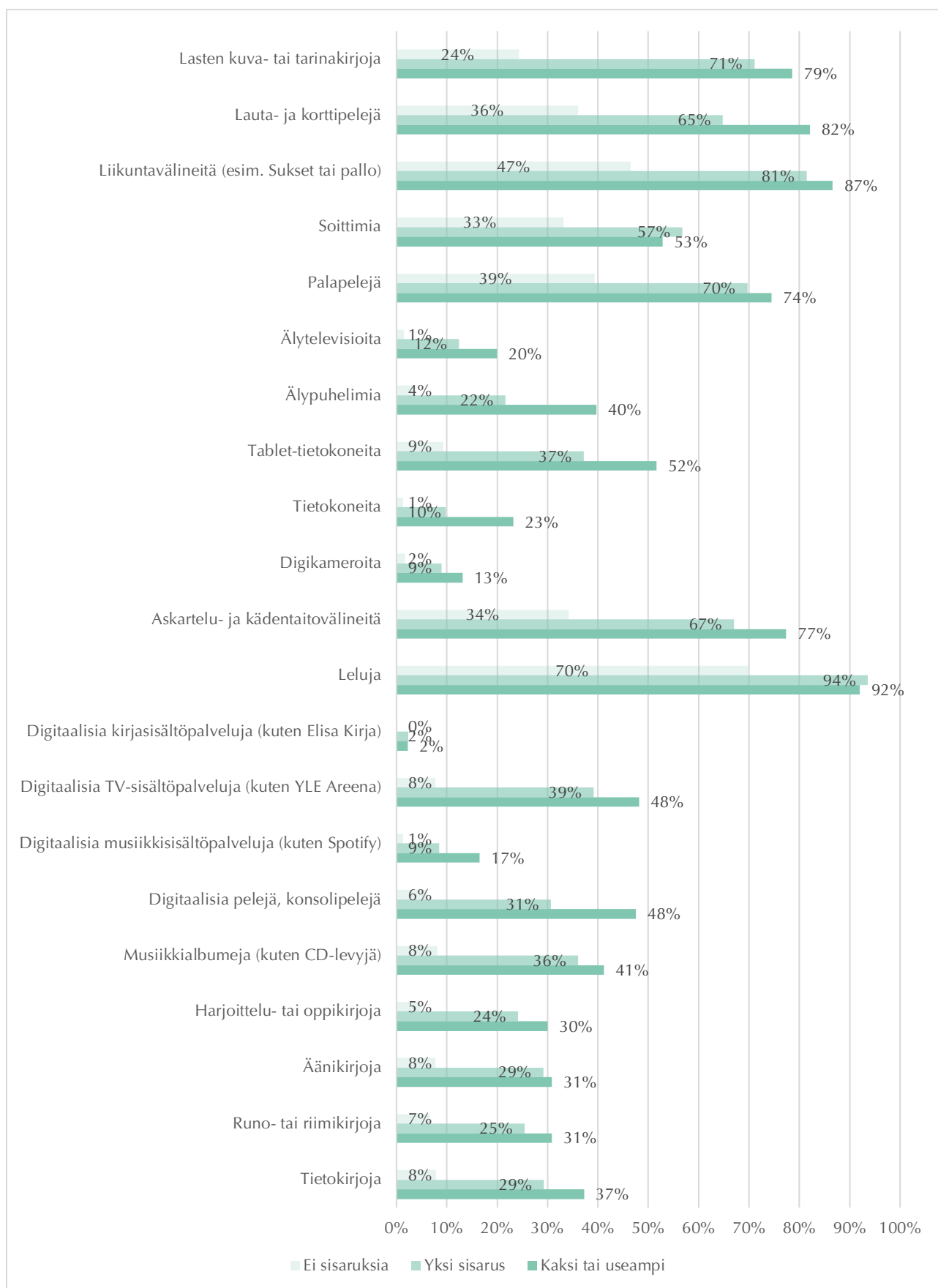
Lapset käyttävät kirjoja myös yhdessä toisten lasten kanssa

Välineitä, joita lapset käyttävät tarkasteltiin vielä ystävien ja sisarusten näkökulmasta (kuvio 5). Muiden lasten kanssa käytettiin useimmiten leluja, liikunta- ja askarteluvälineitä ja pelattiin lauta- ja korttipelejä. Huomionarvoista on, että iso osa lapsista luki kirjoja itsenäisesti tai huoltajan kanssa, mutta myös yhdessä ystävien tai sisarusten kanssa.

Kuvio 5. Mitä välineitä lapsi käyttää eniten ystävien tai sisarusten kanssa?

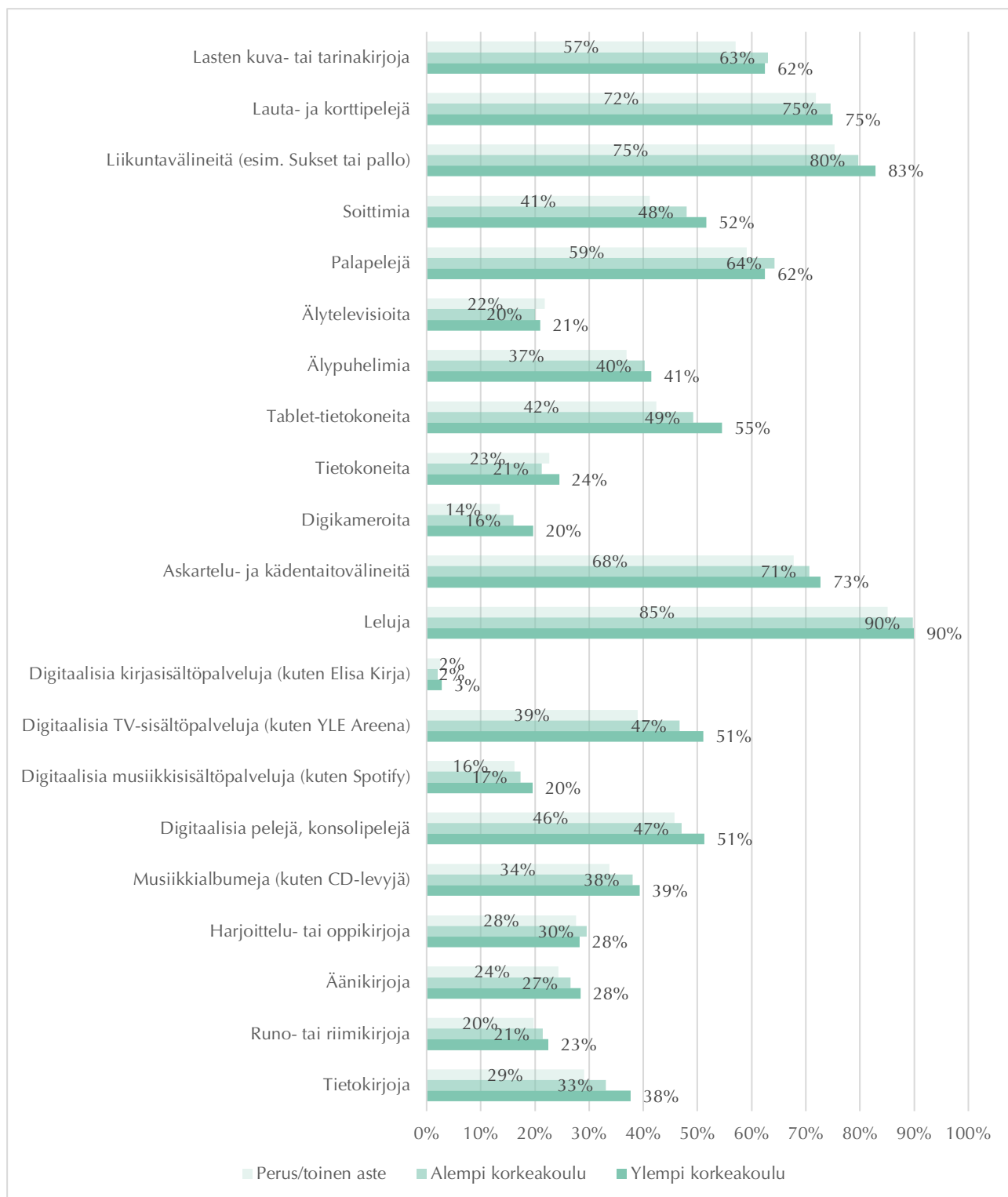
Sitä, mitä välineitä lapsi käyttää eniten ystävien tai sisarusten kanssa tarkasteltiin suhteessa sisarusten lukumäärään (kuvio 6). Kaikkien kyselyssä mainittujen välineiden kohdalla sisarusten lukumäärä oli yhteydessä käytettyihin välineisiin.

Kuvio 6. Miten sisarusten lukumäärä on yhteydessä välineisiin, joita lapset käyttävät keskenään?

Huoltajien koulutustausta oli yhteydessä siihen, mitä välineitä lapset käyttivät (kuvio 7). Mitä korkeampi huoltajan koulutus oli, sitä todennäköisemmin lapsi katseli ja luki ystävien tai sisarusten kanssa kirjoja ja käytti digivälineitä.

Kuvio 7. Miten huoltajan koulutustausta on yhteydessä välineisiin, joita lapsi käyttää ystävien tai sisarusten kanssa yhdessä?

Lapset käyttävät digilaitteita sisältöjen vastaanottamiseen ja tuottamiseen, pelaamiseen sekä taitojen harjoitteluun

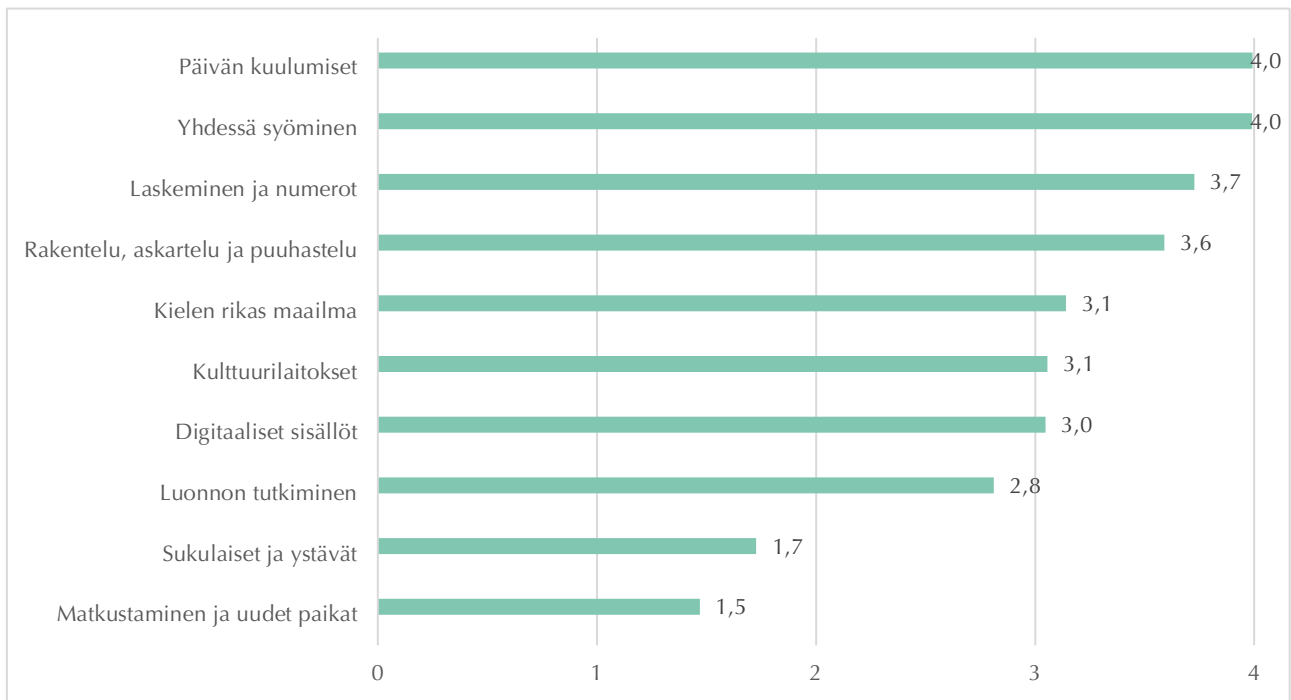
Huoltajilta kysyttiin, mitä digitaalista laitetta lapsi käyttää eniten itsenäisesti ja mitä lapsi laitteella tekee. Lapset käyttivät itsenäisesti televisiota tai älytelevisiota lasten ohjelmien ja elokuvien katseluun joko lasten kanavilta tai suoratoistopalveluista. Lapset katselivat myös luonto-ohjelmia, urheilua ja musiikkiohjelmia sekä kuuntelivat television kautta musiikkia suoratoistopalveluista.

Tablet-laitteita lapset käyttivät monipuolisesti sisältöjen vastaanottamiseen ja tuottamiseen, pelaamiseen sekä taitojen harjoitteluun. Tablettien kautta katseltiin lastenohjelmia ja kuunneltiin musiikkia. Tabletin käyttöön liittyi myös tubettajien seuraaminen sekä muiden YouTube -sisältöjen katselu. Lapset osallistuivat tablettien avulla sisältöjen tuottamiseen. He ottivat valokuvia, kuvasivat videoita ja muokkasivat niitä. Lapset myös käyttivät sovelluksia ja pelasivat erilaisia pelejä, joista huoltajat mainitsivat erityisesti sellaiset sovellukset, joiden avulla lapsi oppii numeroita, kirjaimia ja sanoja. Pelisovelluksista mainittiin *Pikku Kakkosen* sovellus ja *Ekapeli*.

Älypuhelimia käytettiin pitkälti samoihin tarkoituksiin kuin tabletteja, mutta lisänä tuli yhteydenpito vanhempiin, ystäviin ja sukulaisiin. Tietokoneita lapset käyttivät kirjoittamiseen ja suoratoistopalveluiden, kuten Netflixin, käyttöön. Tietokoneilla pelataan pelejä sekä hyödynnetään opetuksellisia sisältöjä, kuten *Oppi & Ilo* -materiaaleja. Lapset myös käyttivät tietokoneita tiedonhakuun ja kirjoittamiseen. Huoltajat mainitsivat lasten käyttävän pelikonsoleja konsolipelien ja YouTube -sisältöjen käyttöön sekä digikameroita kuvaamiseen. Osa huoltajista toi esille, että lapsi ei itsenäisesti käytä mitään digitaalista laitetta.

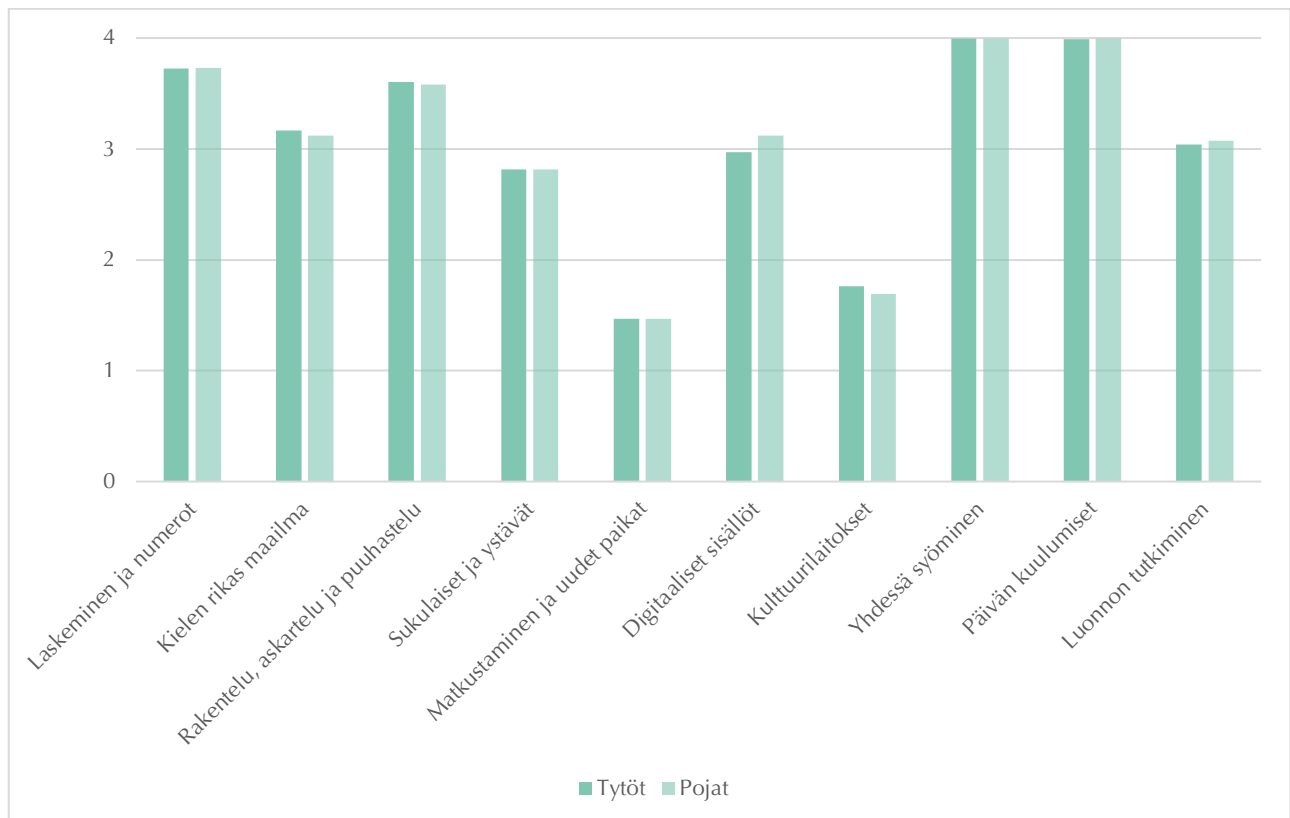
Perheiden yhdessä olo koostuu kotitöistä, lukemisesta ja yhdessä syömisestä

Huoltajilta kysyttiin kuinka usein he tekevät tiettyjä monilukutaitoon yhdistettäviä asioita lapsen kanssa (kuvio 8). Vastausasteikko oli seuraava: 4 = päivittäin, 3 = viikoittain, 2 = kuukausittain, 1 = vuosittain, 0 = emme koskaan. Yleisesti ottaen huoltajista (N = 6 426) lähes kaikki ilmoittivat syövänsä lapsensa kanssa päivittäin yhdessä. Miltei yhtä moni ilmoitti myös tekevänsä yhdessä lapsensa kanssa erilaisia kotitöitä (N = 6 414), juttelevansa päivän kuulumisista (N = 6 413) ja lukevansa yhdessä lapsensa kanssa (N = 6 413). Yhdessä laskemista ja numeroiden luettelemista harjoitettiin viikoittain samoin kuin erilaista rakentelua (kuten legot ja rakennuspalikat), piirtämistä, askartelua, leikkimistä ja pelaamista tehtiin viikoittain. Myös luonnon ja luontoon liittyvien ilmiöiden tutkimista tehtiin yhdessä miltei viikoittain. Saatujen vastausten mukaan luonnon ja ilmiöiden tutkimista tehtiin perheissä miltei yhtä usein kuin digitaalisten sisältöjen käyttöä. Kulttuurilaitoksissa, kuten kirjastossa käytiin keskimäärin hiukan useammin kuin kerran kuukaudessa.

Kuvio 8. Kuinka usein huoltajat tekevät erilaisia asioita yhdessä lapsensa kanssa?

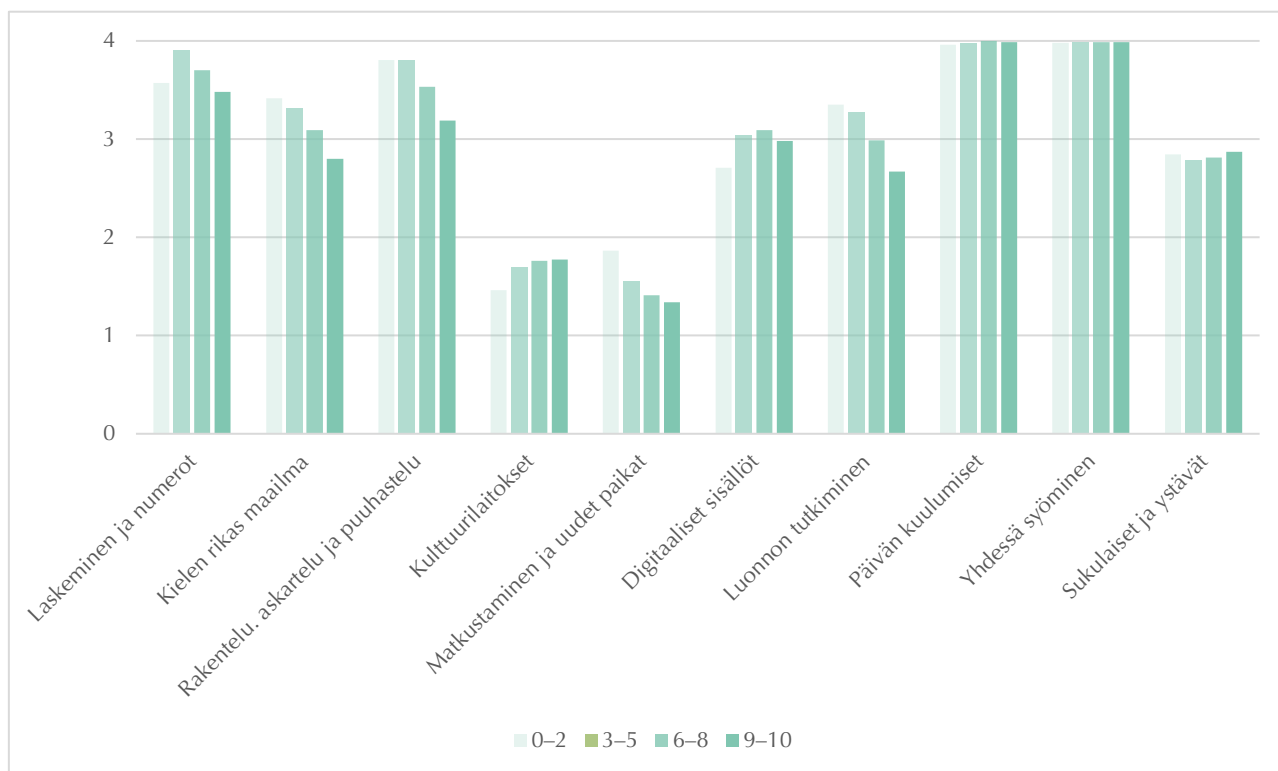
Tyttöjen ja poikien kanssa tehtiin lähes samoja asioita (kuvio 9). Poikien kanssa käytettiin digilaitteita hieman enemmän, tyttöjen kanssa taas käytiin aavistuksen useammin kirjastoissa ja muissa kulttuurilaitoksissa sekä tehtiin kieleen ja lukemiseen liittyviä askareita.

Kuvio 9. Kuinka usein eri asioita tehdään yhdessä tyttöjen ja poikien kanssa?

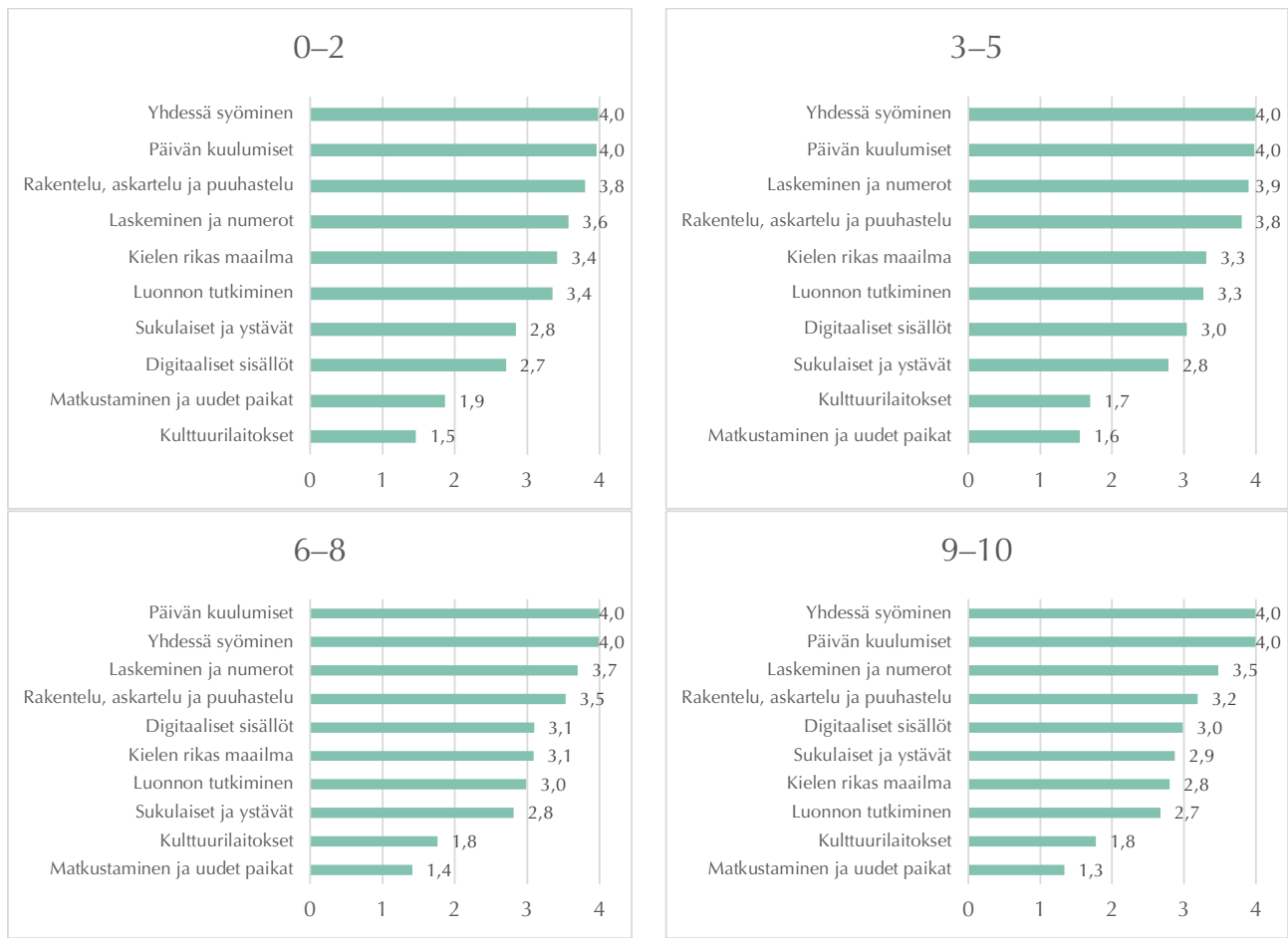
Lapsen ikä vaikuttaa yhdessä matkustamiseen ja digitaalisten sisältöjen käyttöön

Myös ikäryhmittäin tarkasteltuna aikuisen ja lapsen yhteiset tekemiset jakaantuivat hyvin tasaisesti (kuvio 10). Kolmesta viiteen vuotiaiden lasten kanssa laskettiin usein yhdessä, kun taas yhdessä matkustamista, uusien paikkojen ja luonnon tutkimista vastasi useimmiten tekevänsä kaikkein pienimpien lasten huoltajat. Digitaalisia sisältöjä käytettiin eniten kuudesta kahdeksaan vuotiaiden lasten kanssa.

Kuvio 10. Kuinka usein huoltajat tekevät asioita eri ikäisten lastensa kanssa?

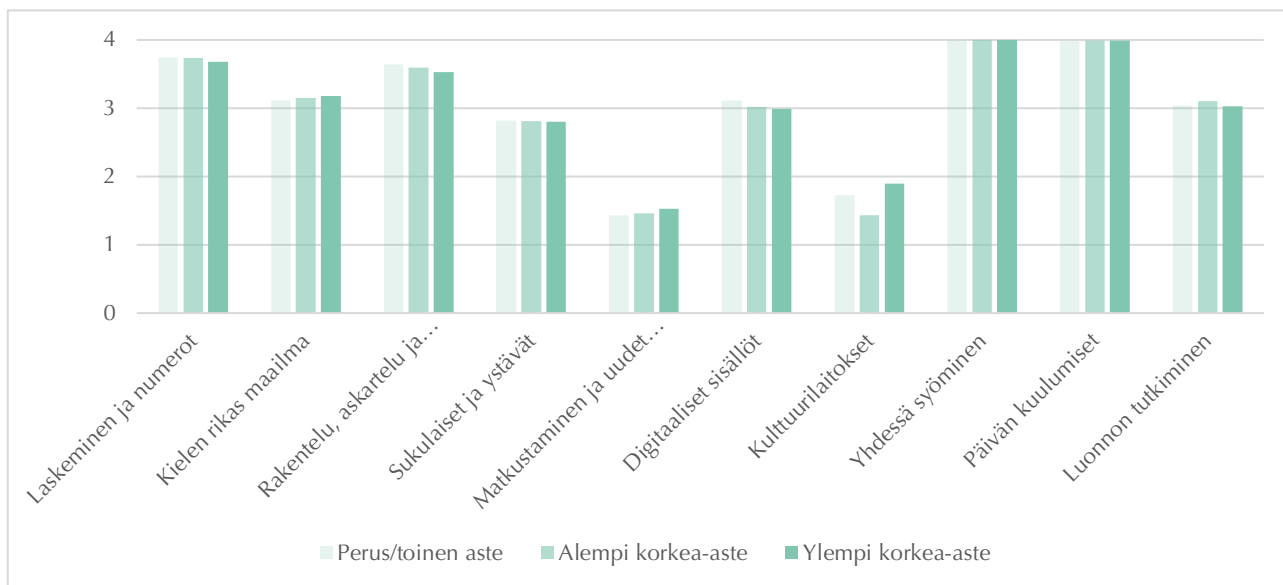
Lapsen kanssa tehtäviä asioita kuvataan jokaisessa ikäryhmässä tarkemmin kuviossa 11. Kieleen liittyviä asioita, kuten yhteistä lukemista ja sanaleikkejä harjoitettiin hieman useammin alle kuusi vuotiaiden lasten kanssa. Kaikissa ikäryhmissä lasten kanssa laskettiin ja lueteltiin numeroita. Kulttuurilaitoksissa kuten kirjastoissa käytiin niin ikään tasaisesti, hiukan useammin kuitenkin yli viisi vuotiaiden kanssa. Digitaaliset sisällöt, kuten yhdessä pelaaminen älylaitteilla, oli yleisintä kuudesta kahdeksaan vuotiaiden joukossa, mutta tässäkin ikäryhmien väliset erot eivät olleet suuria. Kaikenikäisten lasten kanssa vaihdettiin kuulumiset ja syötiin yhdessä päivittäin.

Kuvio 11. Kuinka usein teen seuraavia asioita lapseni kanssa eri ikäryhmittäin tarkasteltuna?

Lasten kanssa tehdään lähes samoja asioita riippumatta huoltajan koulutustaustasta

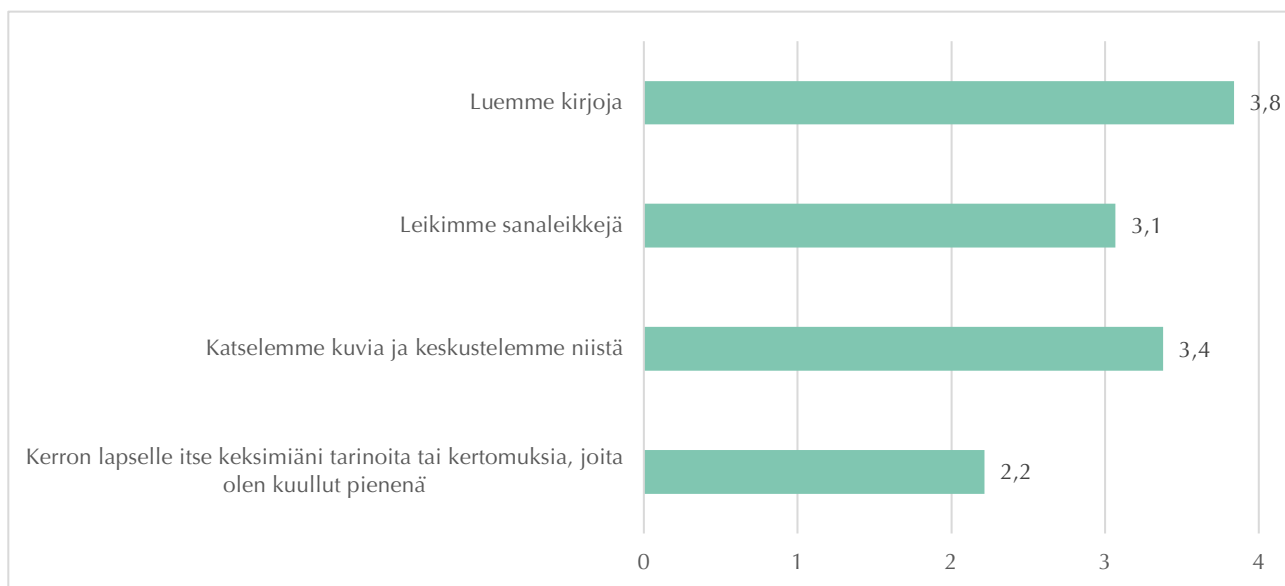
Huoltajan koulutustaustalla ei ollut juurikaan yhteyttä siihen, mitä lapsen kanssa tehdään (kuvio 12). Laskemista kuin lukemista, kuvakirjojen katselua ja sanaleikkejä tehtiin huoltajien koulutustaustasta riippumatta viikoittain tai jopa päivittäin. Eroja muodostui sen sijaan siinä, kuinka usein kulttuurilaitoksia, kuten kirjastoa, käytettiin. Kirjaston käytössä perus- ja toisen asteen ja ylimmän koulutustaustan huoltajat erosivat alemman korkea-asteen vanhemmista.

Kuvio 12. Kuinka usein teen seuraavia asioita lapseni kanssa huoltajan koulutustaustan mukaan luokiteltuna?

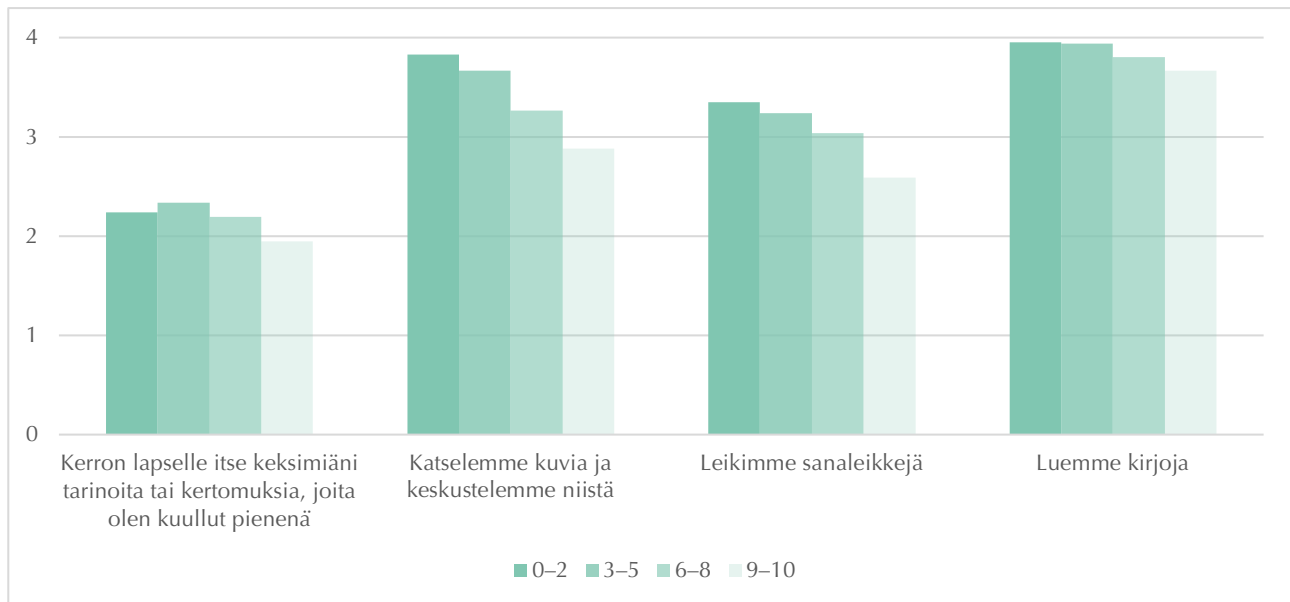
Kirjoja luetaan kaiken ikäisille lähes päivittäin

Lapsen kanssa tehtävät asiat ryhmiteltiin tulosten lukemisen helpottamiseksi. *Kielen rikas maailma* pitää sisällään seuraavat neljä itsenäistä vastausvaihtoehtoa: leikimme sanaleikkejä, luemme kirjoja, katselemme kuvia ja keskustelemme niistä, kerron lapselle itse keksimiäni tarinoita tai kertomuksia, joita olen kuullut pienenä. Jotta perheiden erilaisiin teksteihin ja lukemiseen liittyvistä käytänteistä saadaan parempi kuva, tarkasteltiin sitä erikseen. Tarkastelu osoitti, että lasten kanssa luetaan kirjoja keskimäärin miltei joka päivä (kuvio 13). Kuvien katselu ja niistä keskusteleminen sekä sanaleikit olivat asioita, joita lasten kanssa tehtiin viikoittain.

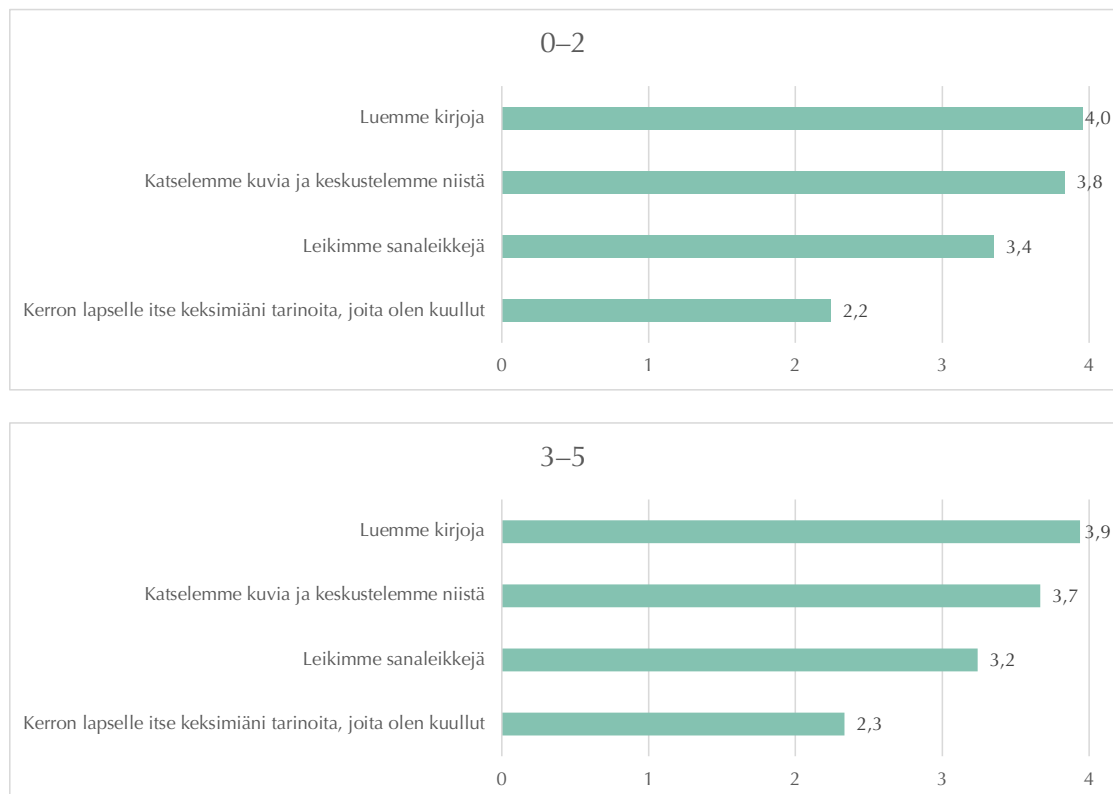
Kuvio 13. Kuinka säännöllisiä teksteihin ja lukemiseen liittyvät käytänteet ovat perheissä?

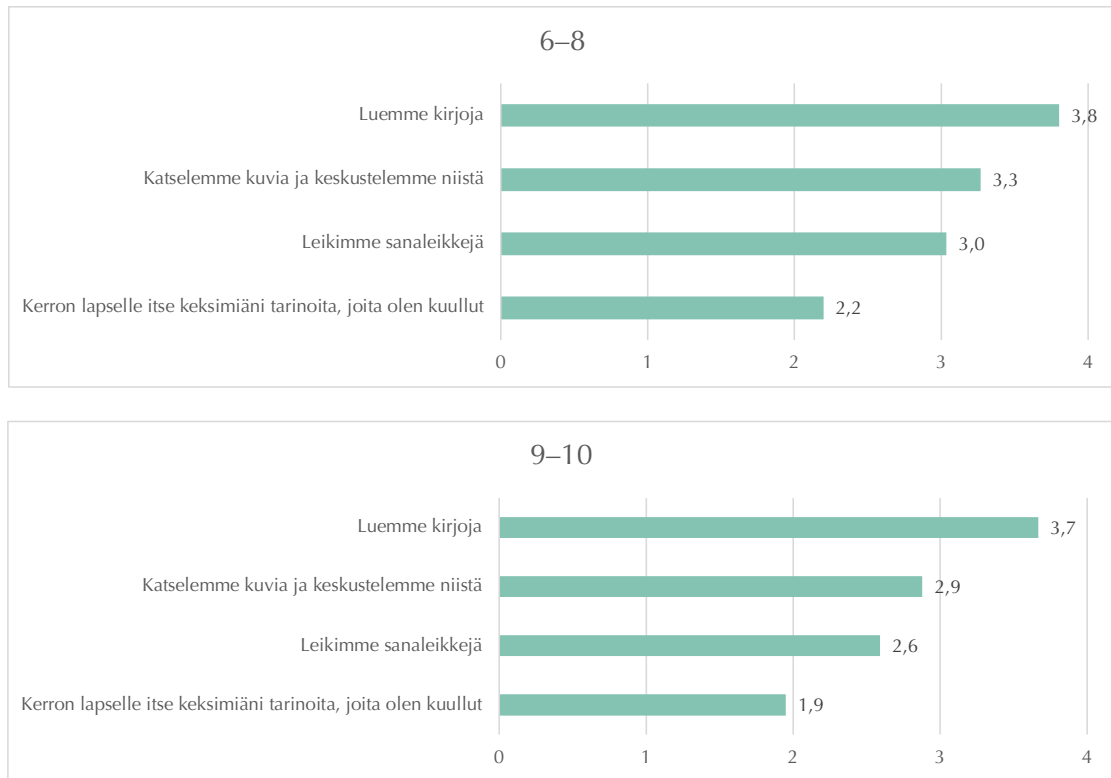
Lapsen iällä ei ole juurikaan vaikutusta siihen, kuinka usein lapsen kanssa luetaan. Kirjoja luetaan kaiken ikäisten kanssa keskimäärin melkein päivittäin (kuvio 14). Aikuisen kanssa yhdessä lukeminen harvenee hieman siinä vaiheessa, kun lapsen oma lukutaito alkaa kehittyä. Sanaleikkejä ja kuvakirjojen katselua tehdään alle kuusivuotiaiden lasten kanssa viikoittain.

Kuvio 14. Miten kielen rikas maailma näyttäytyy ikäryhmittäin luokiteltuna?

Kirjojen lukeminen oli kaikista yleisin yhdessä tekemisen muoto kaikissa ikäryhmissä. Vastaukset olivat pääosin hyvin samansuuntaisia, kuten kuviosta 15 ilmenee.

Kuvio 15. Miten kielen rikas maailma näyttäytyy eri ikäisten lasten mukaan luokiteltuna?

Lapset pitävät monipuolisesti erityyppisistä kirjoista: lempikirjat vaihtelevat tietokirjoista klassikkosatuihin

Huoltajilta kysyttiin lapsen lempikirjaa. Vastaukset luokiteltiin aineistolähtöisesti eri kirjatyyppien mukaan. Vastauksissa oli paljon vaihtelua, joka kertoo, että lapset pitävät hyvin monipuolisesti erityyppisistä kirjoista. Tietokirjoissa näkyivät harrastuksiin, ajankohtaisiin peleihin ja elokuvaan liittyvät kirjat, kuten Jääkiekko-, *Minecraft*- ja *Star Wars*-kirjat. Tietokirjoissa esiintyivät myös ajattomat tietosanakirjat ja tietokirjat, kuten ennätystenkirjat, eläinkirjat ja dinosauruskirjat. Tarina- ja kuvakirjoissa näkyi vahvasti lempikirjojen yhteys lasten animaatiisarjoihin ja -elokuvaan. Lasten tämänhetkiset suosikkianimaatiot, kuten *Frozen*, *Ryhmä Hau* ja *Vaiana* innostivat lapsia kokemaan tarinaa myös kirjojen kautta.

Lasten lempikirjoihin lukeutuivat uudet lasten suosikit, kuten *Tatu* ja *Patu* -kirjat, mutta lempikirjojen listalla pitivät tiukasti pintansa myös klassikkokirjat, kuten *Vaahteranmäen Eemeli* ja *Janoschin Suuri Panamakirja*. Erilaiset kirjasarjat olivat lasten lempikirjojen joukossa. Esimerkiksi *Ella* - ja *Lasse Maija Etsivätoimisto* -sarjat tuottivat lukuintoa lapsille. *Harry Potter* nousi lasten romaaneista selkeästi suosituimpien joukkoon. Lempikirjoiksi mainittiin useita interaktiivisia kirjoja, joissa on luokkuja, ratkotaan pulmia tai tunnistetaan eläimiä. Interaktiivisissa kirjoissa oli mukana myös erilaisia ääntä sisältäviä kirjoja, kuten *Maatila* -kirja, jossa eläinten ääniä kuuluu kirjasta. Taulukkoon 1 on koottu lasten lempikirjojen luokittelu sekä esimerkkejä kustakin luokasta.

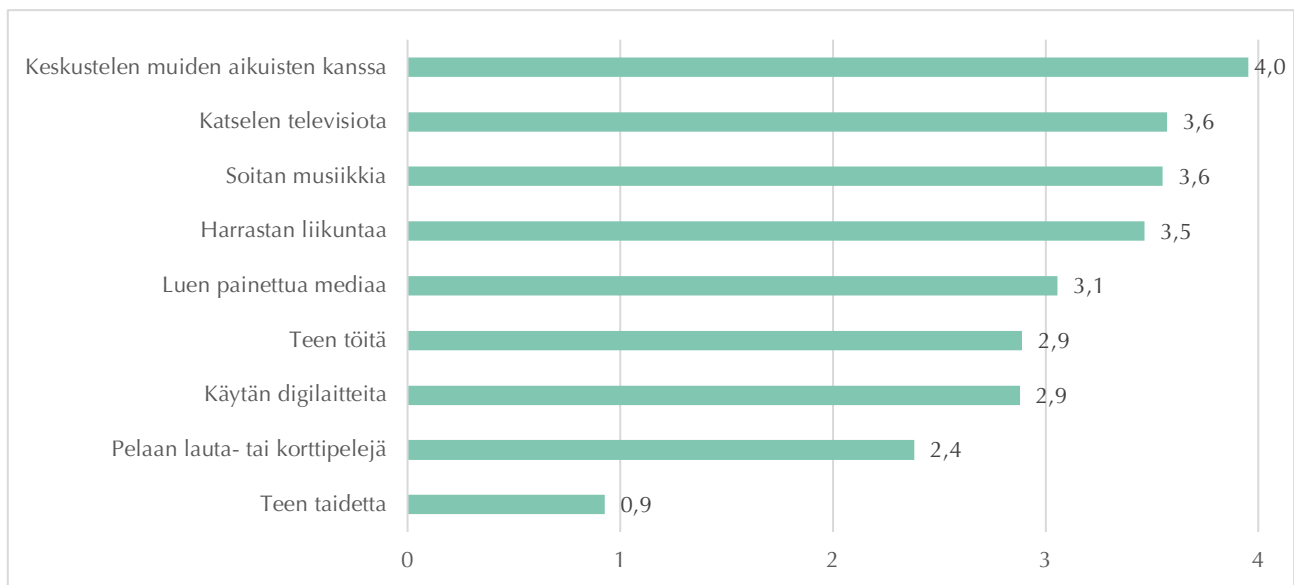

Taulukko 1. Esimerkkejä lasten lempikirjoista.

Kirjatyyppe	Esimerkki lapsen lempikirjasta
Lasten tietokirjat ja oppaat	Suuri tiedekirja lapsille, Minecraft -opas, Lego -rakennusopas, Lettikirja, jääkiekkokirjat, dinosauruskirjat, lintukirjat
Sarjakuvat	Aku Ankat, Roope-Setä -taskukirjat
Tarina- ja kuvakirjat	Mahtava karjahdus, Tapahtui Muumilaaksossa, Liisa Ihmemaassa, Herra Hakkarainen harrastaa, Maailman paras Katto-Kassinen, Richard Scarry: Iloinen autokirja
Kirjasarjat	Tatu ja Patu, Kapteeni Kalsari, Puluboi, Maukka ja Väykkä, Viiru ja Pesonen, Risto räppääjä, Supermarsu, Miina ja Manu, Myyrä, Tammen kultaiset kirjat
Klassikot	Peppi Pitkätossu, Vaahteranmäen Eemeli, Kolme pientä porsasta, Tonttulan lapset, Panama -kirja, Piilomaan pikku aasi, Kolme iloista rosvoa, Pekka Töpöhäntä
Kasvattavat kertomukset	Molli, Vallaton vauva tulee kotiin, Viivin vessajuttu, Peten ja Paten rohkeus löytyy, Sannan päiväkot
Itsetehdyt kirjat	Äidin tekemä kirja, jossa on valokuvia ja tarinoita lapsesta
Lasten romaanit	Harry Potter, Viisikot, Kuka pelkää noit
Koululaistaitoihin liittyvät kirjat	Hassunkuriset aakkoset, Numeroisen seikkailut, Aapinen
Satukokoelmat	Ikkioma Satukirjani, Hanhiemon tarinoita, Iltasatuja kapinallisille tytöille
Lasten animaatioihin perustuvat kirjat	Frozen, Ryhmä Hau, Palomies Sami, Pipsa Possu
Vitsikirjat	Vitsikirja
Katsomukselliset kirjat	Lasten raamattu, Opitaan raamatusta
Runo- ja lorukirjat	Loruleikki
Interaktiiviset kirjat	Puppe, Sakke Sokkelosalapoliisi, Maatila -kirja

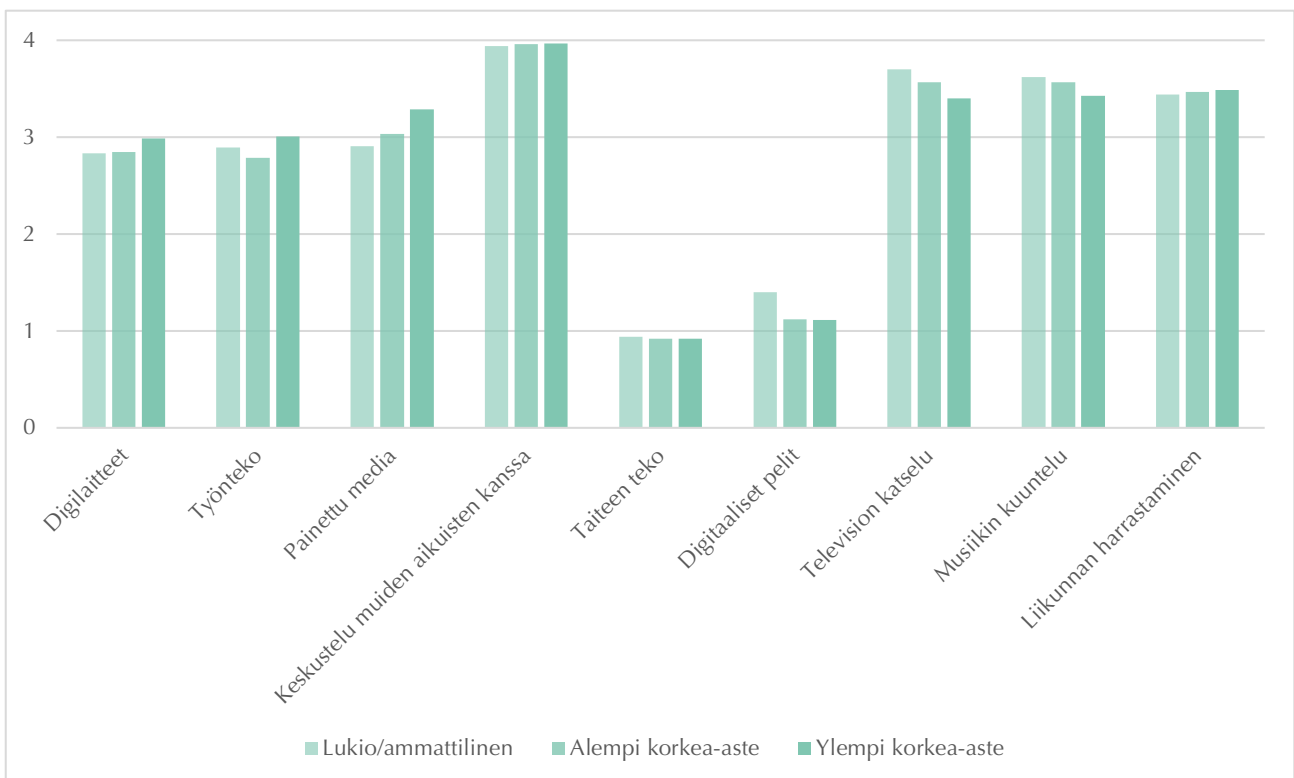
Lasten läsnäollessa huoltajat käyttävät mobiililaitteita ja keskustelevat muiden aikuisten kanssa

Kyselyssä kartoitettiin, mitä asioita huoltajat tekevät itse, kun lapsi on läsnä. On tavallista, että lapsi omaksuu huoltajan tapoja toimia ja viettää aikaa, joten lasten monilukutaitoon liittyvien käytänteiden ymmärtämiseksi on tärkeää ymmärtää myös se, mitä lapset näkevät huoltajiensa tekevän. Kuviossa 16 on esitetty, mitä asioita ja kuinka usein huoltajat tekevät lapsen läsnäollessa. Vastausasteikko on 4 = päivittäin, 3 = viikoittain, 2 = kuukausittain, 1 = vuosittain, 0 = ei koskaan. Päivittäin huoltajat ilmoittivat keskustelewansa muiden aikuisten kanssa, katsovan televisiota ja kuuntelewansa tai soittavansa musiikkia lapsen läsnäollessa. Töitä huoltajat vastasivat tekevänsä lasten läsnäollessa keskimäärin kuukausittain, samoin kuin käyttävänsä digilaitteita. Digilaitteiden käyttö sisälsi muun muassa mobiililaitteen ja sosiaalisen median käytön, jotka yksittäisinä vastausvaihtoehtoina nousivat miltei päivittäin tehtäväksi aktiviteetiksi lapsen läsnäollessa.

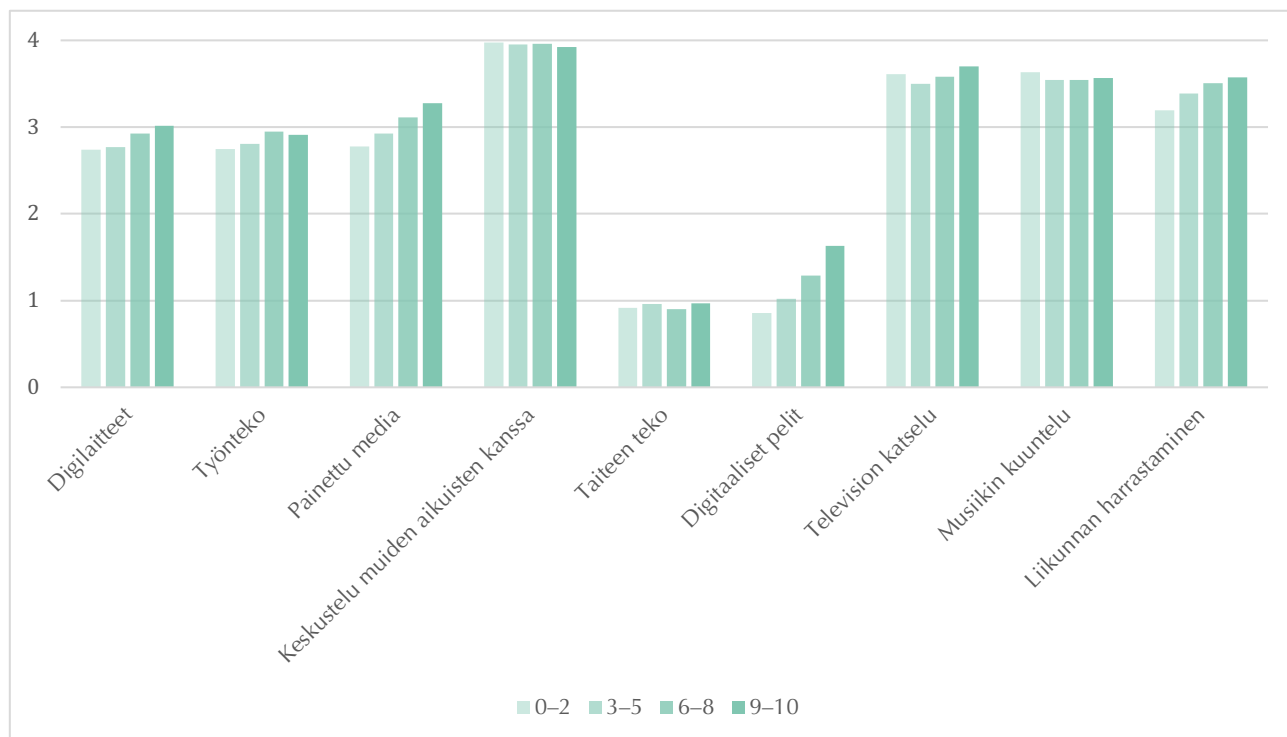
Kuvio 16. Mitä asioita huoltajat tekevät itse lapsen läsnäollessa?

Vastauksia tarkasteltiin huoltajan koulutustaustan mukaan, eikä ryhmien välille muodostunut kovinkaan isoja eroja siinä, mitä huoltaja lapsen läsnäollessa teki (kuvio 17). Peruskoulun tai toisen asteen käyneet huoltajat kertoivat pelaavansa digitaalisia pelejä ja katsovansa televisiota muita vastaajaryhmiä enemmän. Digilaitteita ja painettua mediaa käyttivät eniten lasten läsnäollessa puolestaan korkeimmin koulutetut huoltajat. Digilaitteiden käyttöön sisältyi myös työnteko digilaitteilla, mikä saattaa selittää havaittuja eroja vastaajaryhmien välillä. Töitä lapsen ollessa läsnä tekivät eniten korkeimmin koulutetut huoltajat.

Kuvio 17. Mitä asioita huoltaja tekee lapsen läsnäollessa huoltajan koulutustaustan mukaan luokiteltuna?

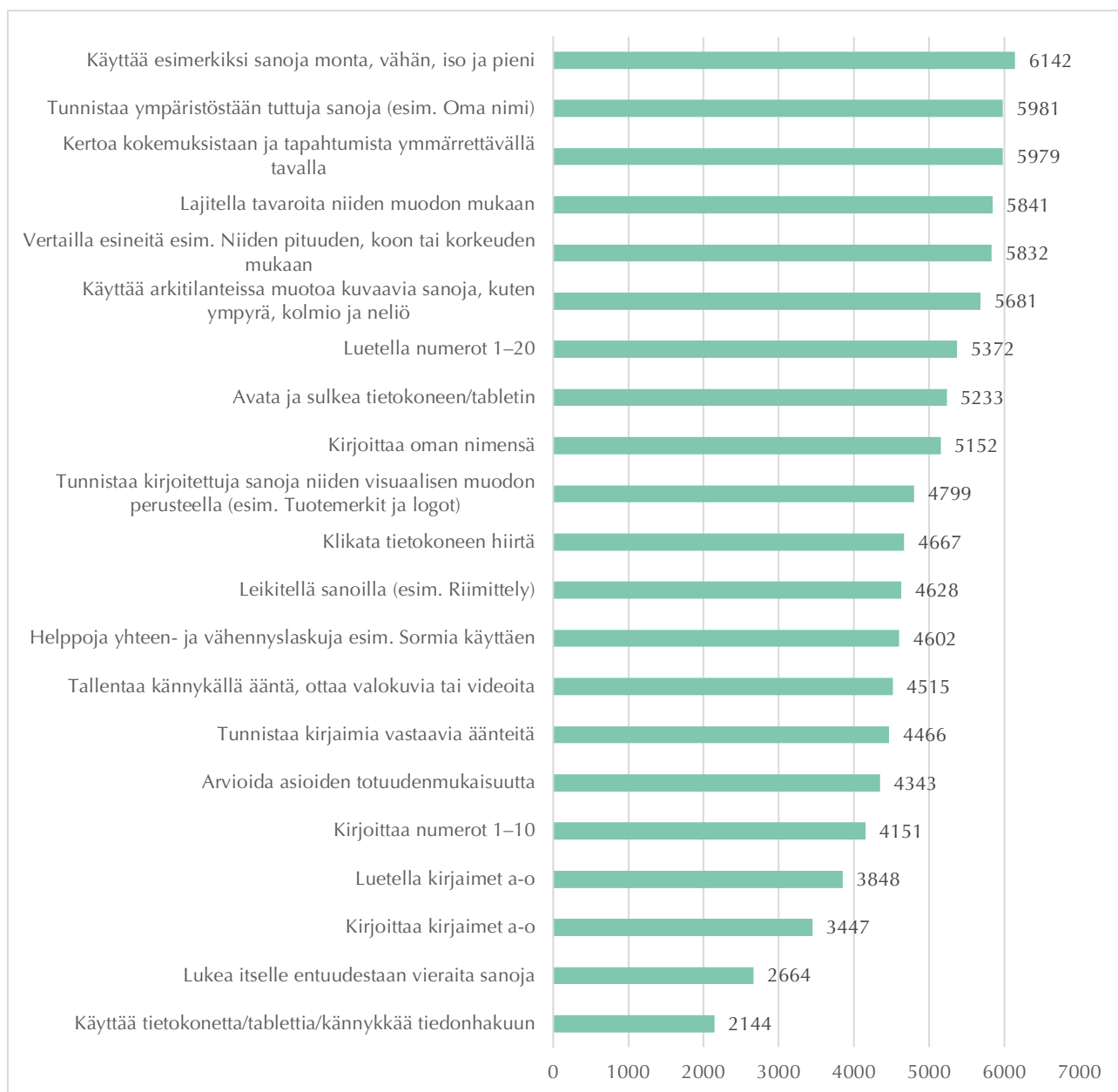
Lapsen iällä oli jonkin verran yhteyttä siihen, mitä lapsen läsnäollessa tehtiin (kuvio 18). Yli viisi vuotiaiden lasten läsnäollessa huoltajat käyttivät digilaitteita, pelasivat digitaalisia pelejä, lukivat painettua mediaa ja harrastivat liikuntaa useammin kuin sitä nuorempien lasten läsnäollessa.

Kuvio 18. Mitä asioita huoltaja tekee lapsen läsnäollessa ikäryhmittäin tarkasteltuna?

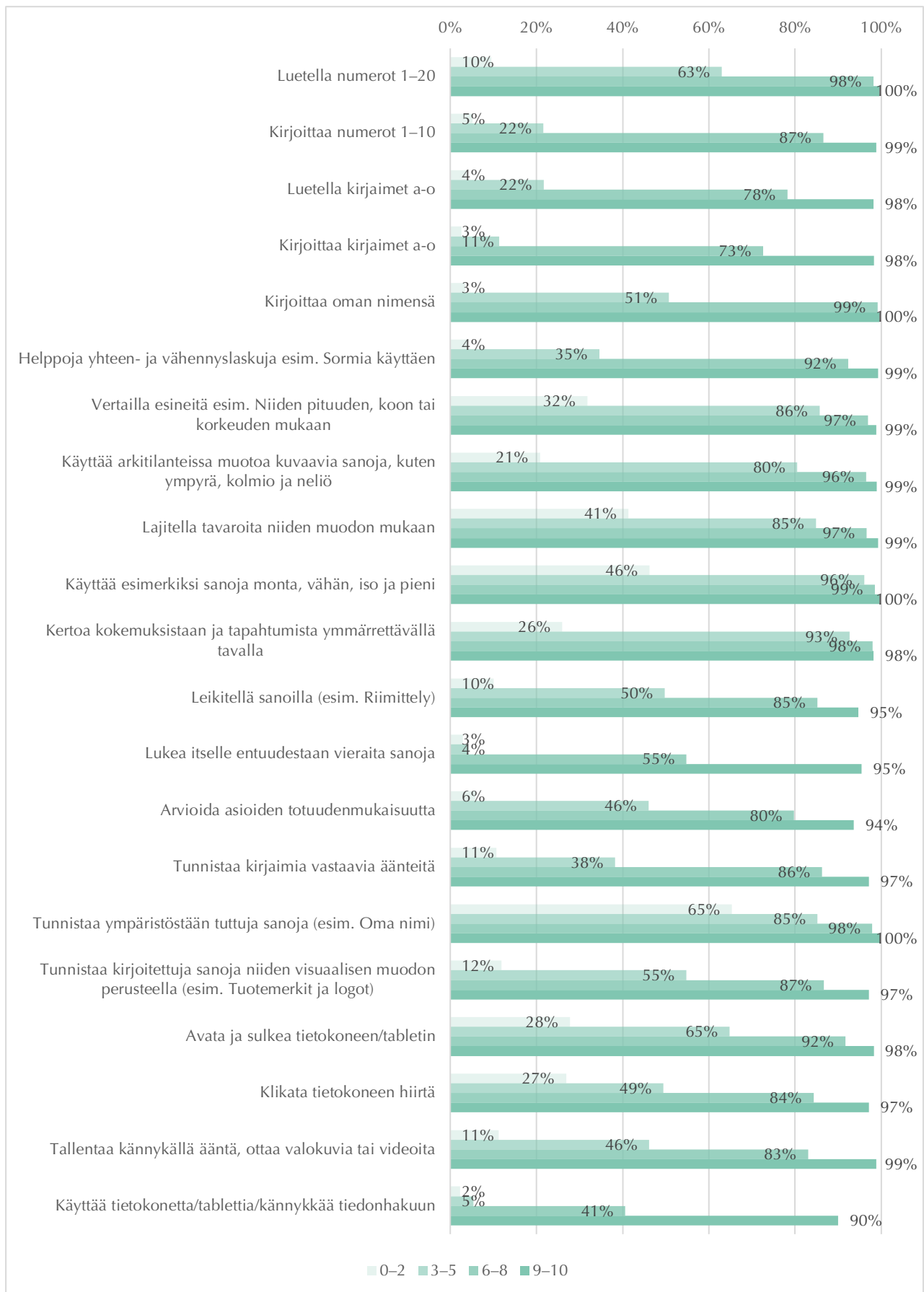
Noin puolet 3-5-vuotiaista osaa kirjoittaa nimensä

Tarkasteltaessa mitä lapset osaavat, suurin osa (N = 6 142) alle kahdeksan vuotiaiden vanhemmista ilmoitti lapsensa osaavan käyttää sanoja monta, vähän, iso ja pieni (kuvio 19). Vastaajien lapset (N = 5 981) tunnistivat myös tuttuja sanoja, kuten oman nimensä, sekä osasivat kertoa kokemuksistaan ja tapahtumista ymmärrettävällä tavalla (N = 5 979), lähes yhtä moni lapsista osasi lajitella tavaroita niiden muodon mukaan (N = 5 841) tai vertailla esineitä esimerkiksi niiden pituuden tai koon mukaan (N = 5 841). Lapsista noin kolmasosa (N = 2 144) osasi käyttää tietokonetta, tablettia tai kännykkää tiedonhakuun. Noin kolmasosa alle kahdeksan vuotiaista osasi lukea itselleen entuudestaan vieraita sanoja (N = 2 664). Puolet lapsista osasi kirjoittaa tai luetella kirjaimet A:sta O:hon. Lähes 65 prosenttia lapsista (N = 4 151) osasi kirjoittaa numerot yhdestä kymmeneen. Huoltajien arvioiden mukaan yli 95 prosenttia (N = 4 343) alle kahdeksan vuotiaista lapsista pystyi arvioimaan asioiden totuudenmukaisuutta. Tämä mielenkiintoinen tulos vaatii lisäselvitystä.

Kuvio 19. Mitä asioita lapsi osaa?

Lapsen iällä oli luonnollisesti yhteys siihen, mitä lapsi osaa (Kuvio 20). Alle kolmevuotiaista lapsista joka kymmenes osasi luetella numeroita, noin viisi prosenttia osasi kirjoittaa numeroita ja kolme prosenttia luetella ja kirjoittaa kirjaimia. Kun samoja taitoja katsotaan kolmesta viiteen vuotiaiden ikäryhmässä, heistä hiukan yli 60 prosenttia osasi luetella numeroita ja noin 20 osasi kirjoittaa niitä. Noin joka viides tämän ikäinen lapsi osasi luetella kirjaimia ja joka kymmenes osasi kirjoittaa ne. Noin puolet heistä osasi kirjoittaa oman nimensä. Seuraavassa ikäryhmässä, kuudesta kahdeksaan vuotiaiden joukossa miltei jokainen osasi luetella numeroita ja valtaosa pystyi myös kirjoittamaan ne. Kirjaimet osasi luetella ja kirjoittaa noin 80 prosenttia lapsista tässä ikäryhmässä, ja oman nimensä kirjoittivat käytännössä kaikki. Pienimmät erot ikäryhmien välillä olivat siinä, miten osattiin lajitella tavaroita niiden muodon mukaan, käyttää määrää ja kokoa ilmaisevia sanoja ja kertoa omista kokemuksista ja tapahtumista ymmärrettävällä tavalla.

Kuvio 20. Mitä lapsi osaa eri ikäisenä?

Aineistosta tarkasteltiin erikseen kolmesta viiteen vuotiaiden lasten huoltajien (N = 1 906) vastauksia, jotta voitiin selvittää, oliko kotien käytänteissä eroja suhteessa lasten kykyyn luetella ja tunnistaa kirjaimia, sekä tunnistaa kirjaimia vastaavia äänteitä. Aineisto jaettiin kahteen ryhmään niin, että ensimmäisen ryhmän muodostivat vastaukset, joissa huoltaja ilmoitti lapsensa osaavan luetella ja kirjoittaa kirjaimet sekä tunnistaa kirjaimia vastaavia äänteitä (N = 147) ja toisen ryhmän loput vastaukset (N = 1759), eli lapset, joilla ei vielä näitä taitoja ollut. Seuraavaksi tarkasteltiin, eroavatko nämä perheet siinä, kuinka usein erilaisia asioita tehdään kotona yhdessä (asteikolla päivittäin – ei koskaan). Perheissä, joissa lapsi osasi kirjaimet ja äänteet, luettiin hiukan useammin kirjoja (KA 4,0) ja leikittiin sanaleikkejä (KA 3,6) kuin muissa perheissä (KA 3,9 ja KA 3,2 vastaavasti). Näissä perheissä myös käytiin aavistuksen useammin kirjastoissa ja muissa kulttuurilaitoksissa (KA 1,9) kuin muissa perheissä (KA 1,7). Muita eroja perheiden yhteisissä tekemisissä ei löytynyt.

Huoltajat toivovat lapsensa oppivan sosio-emotionaalisia taitoja sekä lukemista ja kirjoittamista

Huoltajilta kysyttiin, mitä he toivoisivat lapsensa oppivan varhaiskasvatuksessa tai koulussa (taulukko 2). Valmiita vaihtoehtoja oli 23 ja vastaajia pyydettiin valitsemaan listalta viisi tärkeintä ja asettamaan ne tärkeysjärjestykseen. Tulosten lukemisen helpottamiseksi vastausvaihtoehdot on ryhmitelty seuraavasti: *Sosio-emotionaalisilla taidoilla* tarkoitetaan vuorovaikutustaitoja, sosiaalisia taitoja, toisten huomioon ottamista, erilaisia tapoja ja sääntöjä sekä tunnetaitoja. Pääpiirteisään nämä taidot ovat niitä, joita lapset tulevat tarvitsemaan kyetäkseen rikkaaseen vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa. *Kriittisen ajattelun taidoilla* tarkoitetaan kykyä tarkastella asioita useista näkökulmista nähdessä mahdollisuuksien lisäksi myös haasteet. *Tutkimisen ja ajattelun taidoilla* viitataan kykyyn hankkia, tuottaa ja jakaa tietoa, olla tietoinen omasta ajattelustaan sekä ajatella loogisesti. *Media- ja digitaidot* koostuvat tieto- ja viestintäteknologiaan sekä median käyttöön liittyvät taidot yhteen. *Kansalaistaidoilla* tarkoitetaan kykyä ja halua vaikuttaa yhteiskunnallisesti. *Arjen perustaidot* viittaavat taitoihin, joita tarvitaan jokapäiväisessä elämässä pärjäämiseen ja elämänhallinnan taitoja.

Valtaosa huoltajista toivoi lapsensa ensisijaisesti oppivan varhaiskasvatuksessa tai koulussa sosio-emotionaalisia taitoja. Toiseksi yleisimpänä tärkeysjärjestyksessä olivat lukemisen ja kirjoittamisen taitojen oppiminen. Näiden jälkeen huoltajat toivoivat lastensa oppivan arjen perustaitoja ja erilaisia kriittisen ajattelun taitoja sekä ongelmanratkaisutaitoja. Huoltajien toiveita tarkasteltiin erikseen alle kouluikäisten (N = 2 252) ja kouluikäisten (N = 4 207) osalta (taulukko 2). Molemmissa ikäryhmissä tärkeimpiä opittavia taitoja katsottiin olevan sosio-emotionaaliset taidot. Kouluikäisten lasten huoltajilla toiseksi korkeimmalle nousivat lukemisen ja kirjoittamisen taidot ja niiden jälkeen kriittisen ajattelun taidot. Myös tutkimisen taitojen opettelu koettiin kouluikäisten lasten kohdalla tärkeämmäksi kuin nuorempien lasten kohdalla. Alle kouluikäisten lasten toiseksi tärkeimmäksi opittavaksi taidoksi listattiin arjen perustaidot.

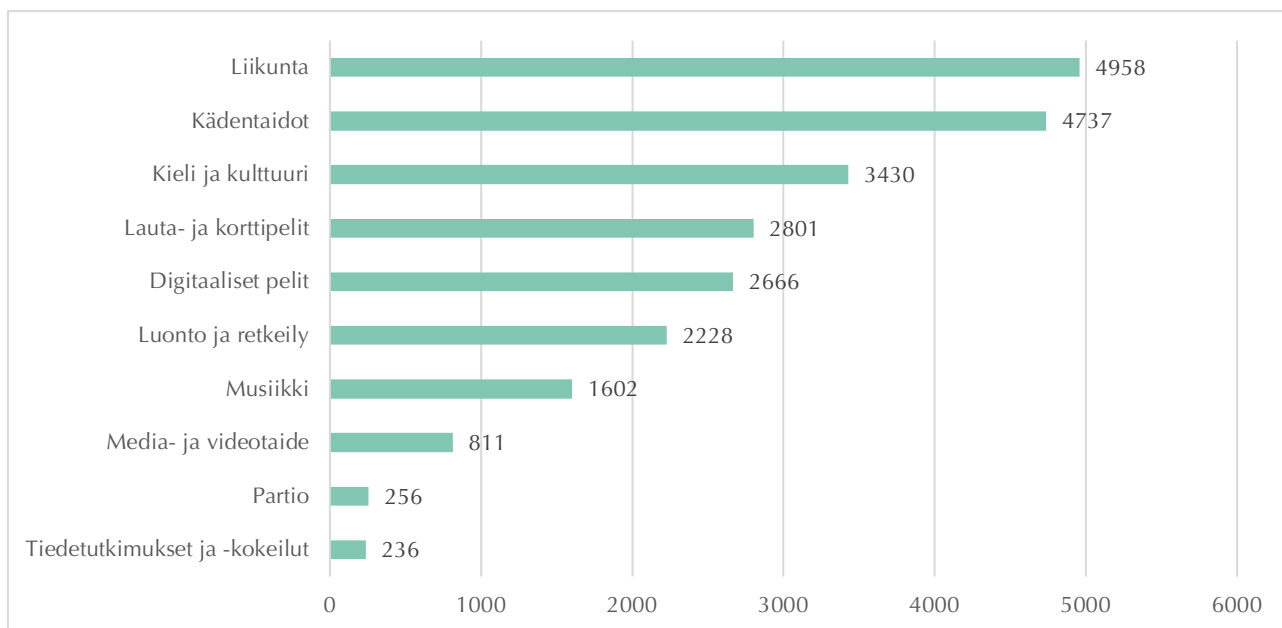
Taulukko 2. Huoltajien toiveet varhaiskasvatuksessa ja koulussa opittaville taidoille

	0–5 vuotiaat	6–10 vuotiaat
1.	Sosio-emotionaalisia taitoja	Sosio-emotionaalisia taitoja
2.	Arjen perustaitoja	Lukemisen ja kirjoittamisen taitoja
3.	Lukemisen ja kirjoittamisen taitoja	Kriittisen ajattelun taitoja
4.	Kestävän elämäntavan taitoja	Arjen perustaitoja
5.	Kriittisen ajattelun taitoja	Ongelmanratkaisutaitoja
6.	Kansalaistaitoja	Tutkimisen ja ajattelun taitoja
7.	Ongelmanratkaisutaitoja	Kestävän elämäntavan taitoja
8.	Tutkimisen ja ajattelun taitoja	Työelämätaitoja
9.	Perinteiden ja kulttuurien arvostamista	Tervettä suhtautumista omaan kehoon
10.	Työelämätaitoja	Taiteellista ilmaisua
11.	Taiteellista ilmaisua	Kansalaistaitoja
12.	Tervettä suhtautumista omaan kehoon	Luovuutta
13.	Media- ja tv-taitoja	Perinteiden ja kulttuurien arvostamista
14.	Luovuutta	Media- ja tv-taitoja

Huoltajien toiveita siitä, mitä he haluaisivat lapsensa oppivan varhaiskasvatuksessa tai koulussa, tarkasteltiin suhteessa huoltajien koulutustaustaan mutta mitään selkeitä yhteyksiä ei näiden asioiden välillä ollut.

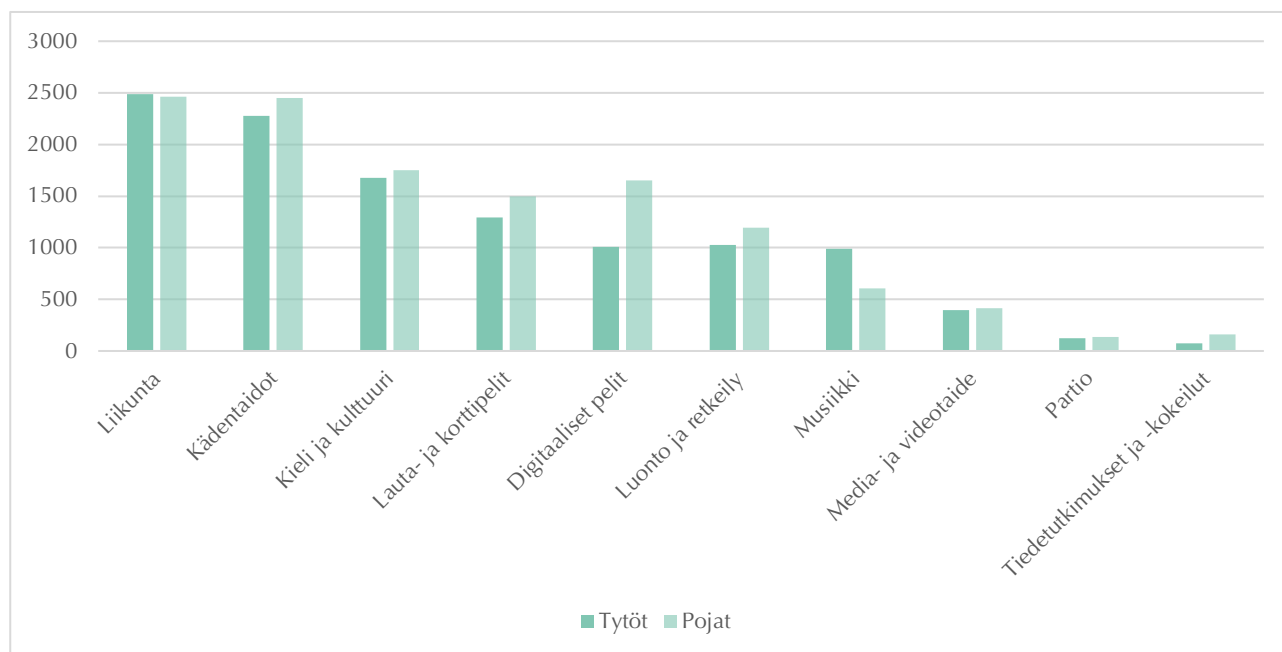
Lapset harrastavat liikuntaa, kädentaitoja ja lukemista

Huoltajien mukaan lasten yleisimpiä harrastuksia olivat liikuntaharrastukset (N = 4 958), erilaiset kädentaitoja harjoittavat harrastukset kuten piirtäminen, käsityöt ja rakentelu (N = 4 737), kieleen ja kulttuuriin liittyvät toiminnot, joihin lukeutuvat tarinoiden kuunteleminen ja lukeminen, sarjakuvat, kirjoittaminen sekä erilaiset teatterin muodot (N = 3 430), lauta- tai korttipelien pelaaminen (N = 2 801), digitaaliset pelit (N = 2 666) sekä luonto ja retkeily (N = 2 228). Kuviossa 21 on esitetty huoltajien vastauksia kysymykseen, mitä harrastuksia alle kymmenen vuotiailla lapsilla on.

Kuvio 21. Mitä harrastuksia lapsella on?

Tyttöjen ja poikien harrastusten välillä ei ollut suuria eroja. Poikien harrastuksiin kuului hieman tyttöjä useammin erilaiset pelit ja askartelut (kädentaidot), sekä luontoharrastukset ja retkeily. Tytöillä oli poikia useammin musiikkiin liittyviä harrastuksia (Kuvio 22).

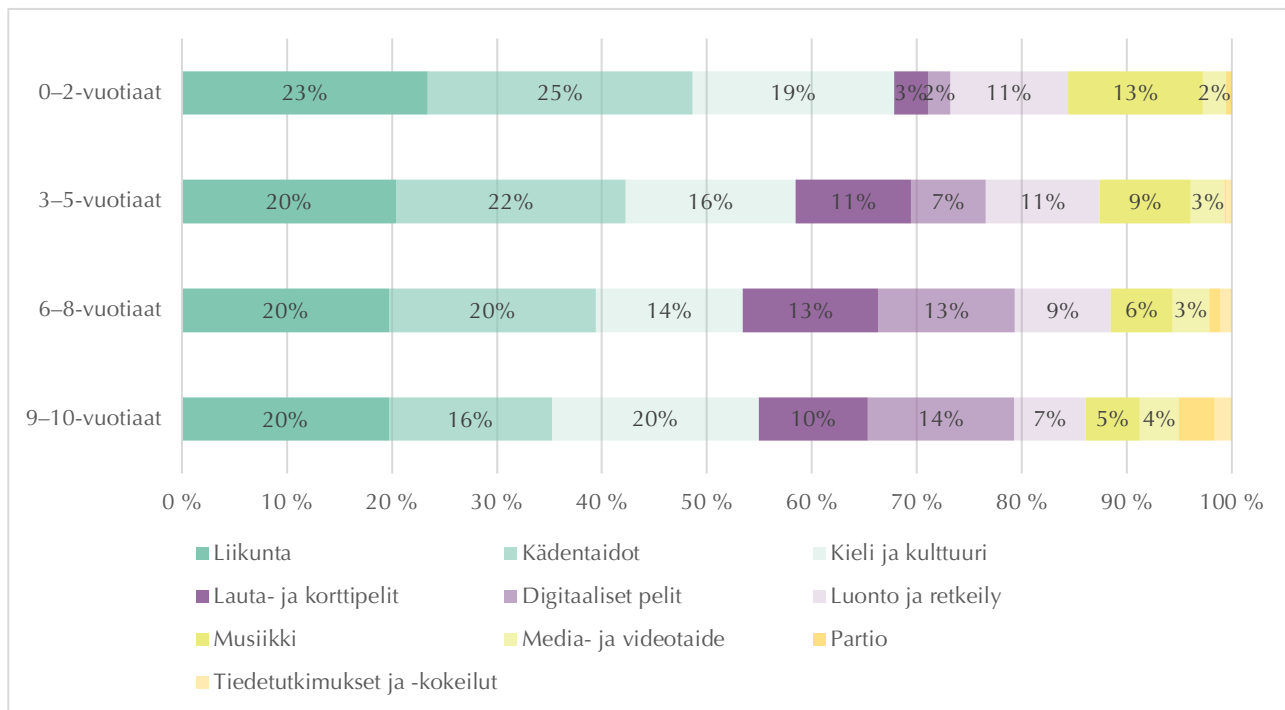

Kuvio 22. Mitä harrastuksia tytöillä ja pojilla on?

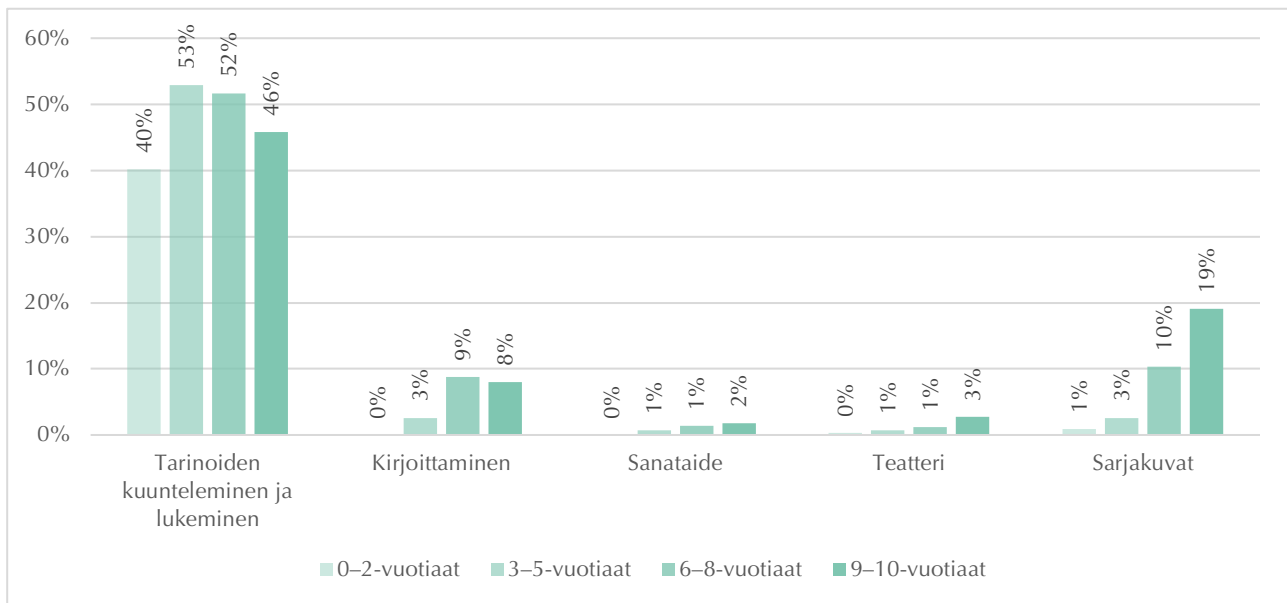
Digitaaliset pelit harrastuksena jäävät liikunnan, kädentaitojen ja lukemisen taakse kaiken ikäisillä lapsilla

Harrastusten suhteellista jakautumista kussakin ikäryhmissä esitetään kuviossa 23. Kieleen ja kulttuuriin liittyvät harrastukset olivat hiukan yleisempiä kaikkein nuorimpien (19%) ja kaikkein vanhimpien lasten joukossa (20%). Siinä missä kaikkein nuorimmat useimmiten harrastivat kädentaitoihin kytkeytyviä askareita kuten piirtelyä, askartelua ja rakentelua, kaikkein vanhimmilla kieleen ja kulttuuriin sekä liikuntaan liittyvät harrastukset olivat yleisimpiä. Siinä missä kädentaitojen harrastaminen väheni, digitaalisten pelien harrastaminen lisääntyi maltillisesti lasten iän karttuessa.

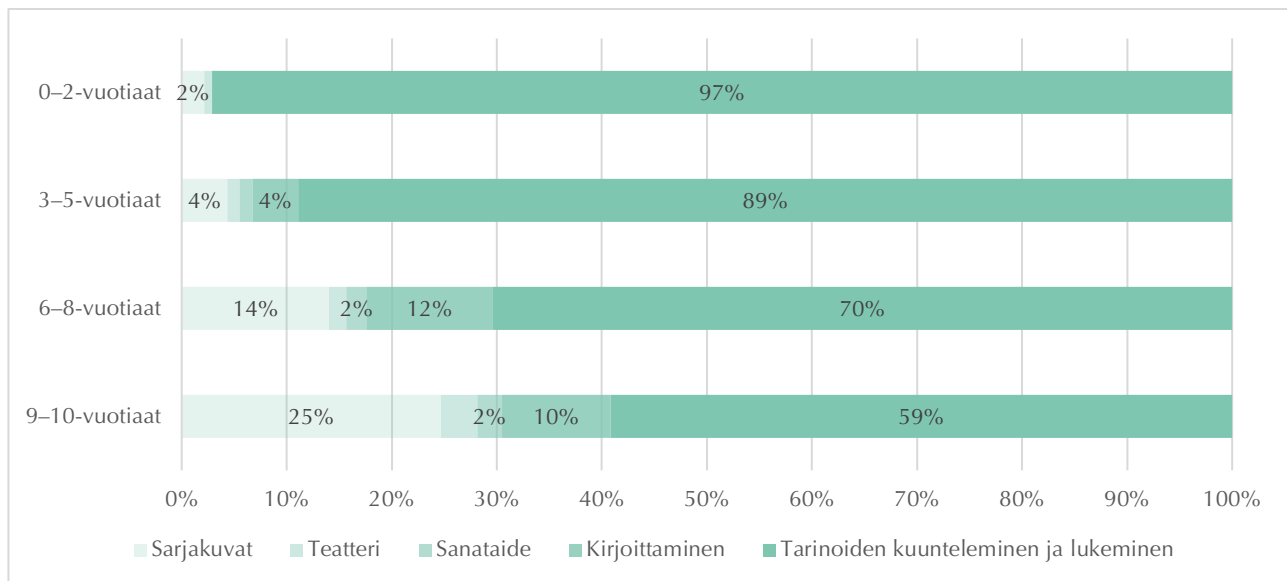
Kuvio 23. Miten harrastukset jakautuvat eri ikäisillä lapsilla?

Kieleen ja kulttuuriin liittyviä harrastuksia on kuviossa 24 tarkasteltu erikseen. Tarinoiden kuunteleminen oli yleisintä kaikissa ikäryhmissä (yli 40% lapsista), mutta yleisintä kuitenkin kolmesta viiteen vuotiaiden keskuudessa. Kirjoittaminen taas oli yleisintä kuudesta kahdeksaan vuotiaiden eli juuri koulua aloittavien tai sen jo aloittaneiden lasten keskuudessa.

Kuvio 24. Miten kieleen ja kulttuuriin liittyvät harrastukset jakautuvat ikäryhmittäin?

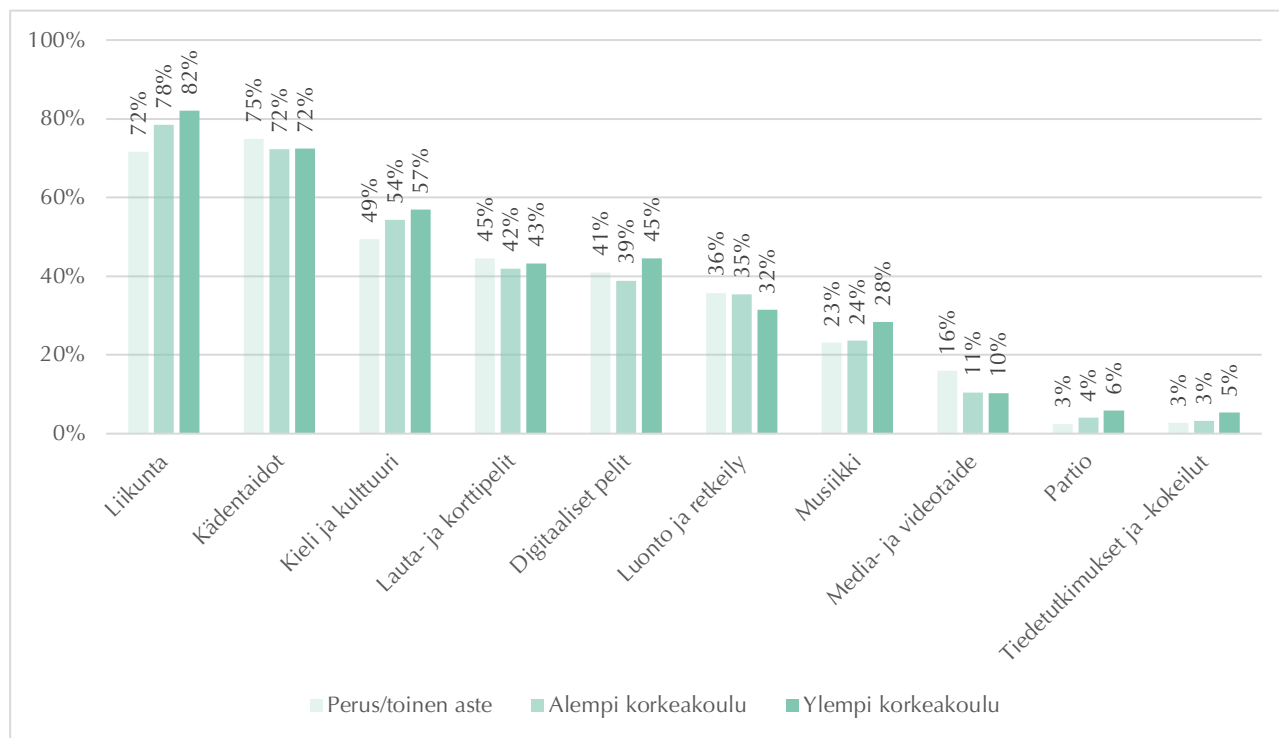
Kieleen ja kulttuuriin liittyvien harrastusten suhteellista jakautumista ikäryhmittäin kuvataan tarkemmin kuviossa 25. Kaikkein nuorimmilla lapsilla tarinoiden kuunteleminen ja lukeminen oli ylivoimaisesti yleisin kieleen liittyvä harrastus. Kaikissa ikäryhmissä se oli selkeästi yleisin tapa harrastaa kieltä ja kulttuuria. Mitä vanhempi lapsi oli kyseessä, sitä useammin myös sarjakuvat kuuluivat näihin harrastuksiin. Kirjoittamisharrastus lisääntyy iän myötä.

Kuvio 25. Miten kieleen ja kulttuuriin liittyvät harrastukset jakautuvat eri ikäisillä lapsilla?

Huoltajan koulutustausta vaikuttaa hieman lasten luku- ja liikuntaharrastuksiin

Huoltajan koulutuksella oli vähäinen yhteys lapsen harrastuksiin. Kuviossa 26 on esitetty lasten harrastuksia huoltajan koulutustaustan mukaan luokiteltuina. Liikunta oli tämänkin tarkastelutavan mukaan yleisin harrastus ja se oli yhteydessä huoltajan koulutustaustaan. Huoltajan koulutustaustan yhteys näkyi myös kieleen ja kulttuuriin liittyvissä harrastuksissa. Mitä korkeampi koulutus, sitä useammin huoltaja ilmoitti lapsensa harrastavan tarinoiden kuuntelemista, lukemista, kirjoittamista ja sanataidetta.

Kuvio 26. Miten eri ikäisten lasten harrastukset jakautuvat vanhempien koulutustaustan mukaan?

Harrastuksia tarkasteltiin myös lapsen asuinpaikan mukaan 19 eri maakunnassa. Harrastukset eivät juuri poikenneet lasten asuinpaikan suhteen. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä harrastuksia lapsilla oli samassa määrin asuinpaikasta riippumatta. Huoltajat ilmoittivat lasten harrastavan esimerkiksi lukemista, tarinoiden kuuntelemista ja kirjoittamista. Ainoastaan liikuntaa ja partioita harrastettiin hiukan useammin pohjoisimmissa maakunnissa, kun taas tiedetutkimuksia eniten Uudellamaalla.

Lasten mielipuuhaa on leikkiminen

Huoltajilta kysyttiin, mikä on lapsen lempipuuha. Vastauksista käy selkeästi ilmi, että suurin osa lapsista piti erityisesti leikkimisestä. Lapset leikkivät roolileikkejä ja käyttivät erilaisia hahmoleluja. Roolileikkeihin lukeutui esimerkiksi lasten animaatioista ja kirjoista ammentavat leikit, kuten *Ryhmä Hau*-leikki ja satuprinsessaleikit.

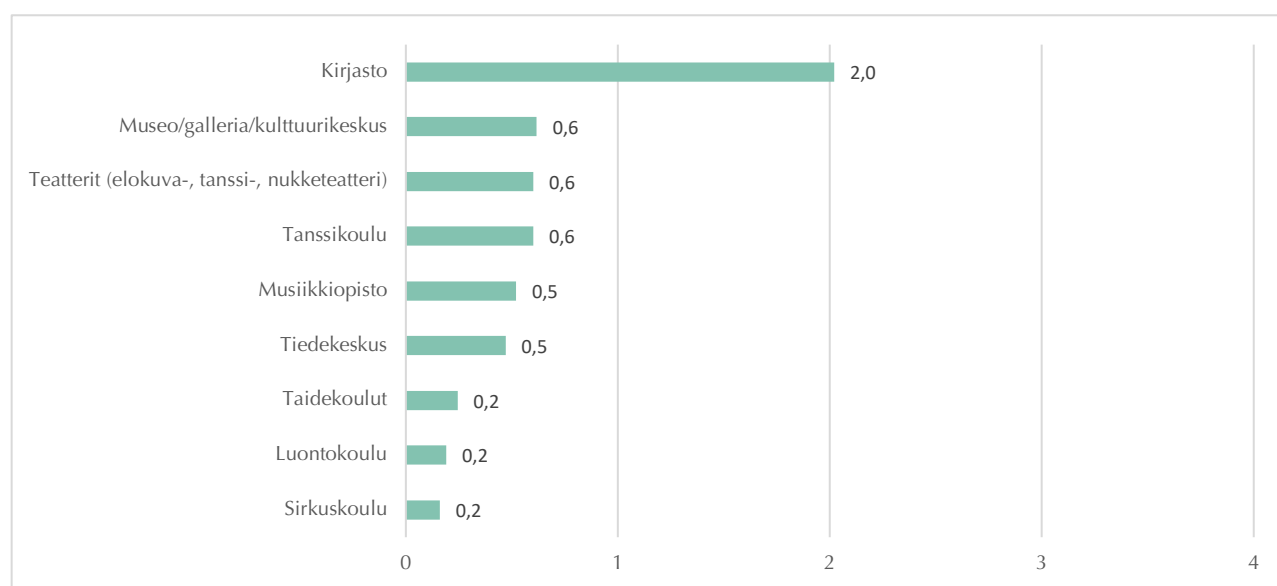
Liikunta innosti lapsia monipuolisesti. Joukkuelajit, kuten jalkapallo ja sähly sekä yksilölajit, kuten voimistelu, hiihto ja mäkihyppy olivat mainittuina. Myös ohjaamaton liikkuminen kuten mäenlasku, luistelu, temppuilu ja kiipeily ovat lapsille tärkeitä. Rakentelu oli monen lapsen lempipuuha ja rakentelussa näkyivät Lego-leikit, majan rakennus, magneettiset rakennusvälineet ja palikat. Lautapelit, kuten shakin pelaaminen, palapelit ja pöytälätkä tuotiin esille esimerkkeinä lasten mielipuuhist.

Myös musiikki, kuten instrumentin soittaminen tai laululeikit vanhemman kanssa olivat lapsille tärkeitä. Erilaiset kädentaidot koettiin mieluksena tekemisenä, samoin kynätehtävät. Lapset tekivät puuhakirjoja, joissa oli pisteiden yhdistämistä, väritystehtäviä ja pulmatehtäviä. Taiteen tekeminen innosti ja se näkyi piirtämisenä ja maalaamisena. Lapset muovailivat muovailuvahalla ja taikahiekalla, askartelivat, tekivät käsitöitä ja helmitöitä.

Moni lapsi koki mieluksana myös kodin ulkopuolella tapahtuvan toiminnan. Kirjastoretket, uimahalli, leikkipuisot ulkona ja sisätiloissa, luonto ja metsä sekä museovierailut olivat innostavia. Tutkiva toiminta sekä luonto ja eläimet olivat lapsille tärkeitä puuhia. Erilaisten ilmiöiden, kuten heijastuksen ja värien ihmettely nousivat vastauksista esimerkkeinä. Moni lapsi nautti myös eläimien, kuten koirien ja hevosten kanssa toimimisesta. Medialaitteilla lasten mielipuuhaa oli pelien pelaaminen, musiikin kuuntelu ja lehtien tutkaileminen.

Kirjasto on suosituin kulttuuripalvelu perheen asuinpaikasta riippumatta

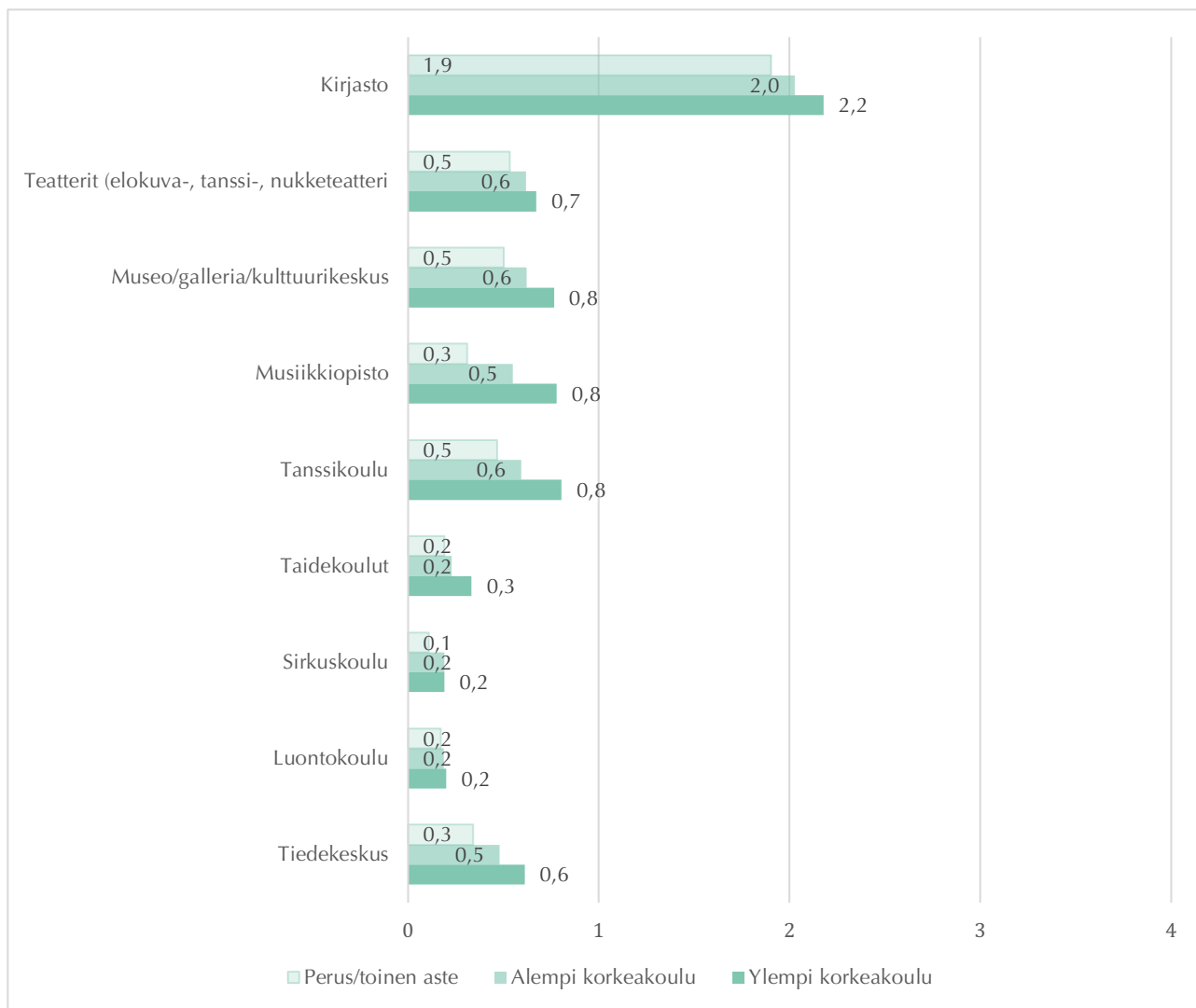
Huoltajilta kysyttiin vielä, kuinka usein he hyödyntävät erilaisia kulttuuripalveluita (0 = ei koskaan – 4 = päivittäin). Kirjasto oli käytetyin palvelu, ja siellä käytiin keskimäärin kuukausittain (kuvio 27). Jonkin verran lasten kanssa käytiin myös erityyppisissä teattereissa, joista yleisin oli elokuvateatteri. Lasten kanssa käytiin myös museoissa. Lisäksi lapsia vietiin harrastamaan tanssikouluun ja musiikkiopistoon.

Kuvio 27. Kuinka usein perhe käyttää erilaisia kulttuuripalveluita?

Huoltajan koulutustausta vaikuttaa kulttuuripalveluiden käyttöön

Huoltajan koulutustausta oli yhteydessä siihen, miten usein perheissä käytettiin erilaisia kulttuuripalveluita (kuvio 28). Mitä korkeampi huoltajan koulutus oli, sitä todennäköisemmin näitä palveluja käytettiin. Lapsen asuinpaikalla ei sen sijaan ollut yhteyttä kulttuuripalveluiden käyttämiseen.

Kuvio 28. Mitä kulttuuripalveluita perhe käytti huoltajan koulutustausta huomioiden?

POHDINTA

Pienten lasten vanhemmilta saadut vastaukset haastavat julkisuudessa usein esitetyn väittämän, jonka mukaan nykylapsille ei enää luettaisi. Kyselyn tulosten mukaan huoltajat kertoivat lukevansa lapsilleen kaikissa ikäryhmissä. Lukemista, laskemista, kuvakirjojen katselua ja sanaleikkejä leikittiin huoltajien koulutustaustasta riippumatta viikoittain tai jopa päivittäin. Perinteisten lelujen lisäksi eri ikäisten lasten suosiossa olivat kuva- ja tarinakirja, joita käytettiin niin yksin kuin sisarusten tai kavereiden kanssa yhdessä.

Vaikka digitaalisuus on lisääntynyt niin lasten kuin aikuisten elämässä, se näyttää tulosten valossa olevan vain yksi ja toistaiseksi melko pieni osa lasten elämää, joka ei myöskään täytä lasten vapaa-aikaa. Suosituimmat lasten harrastukset liittyivät liikuntaan, kädentaitoihin ja lukemiseen. Näitä näyttävät harrastavan niin pienet kuin hieman vanhemmatkin lapset ja yhtä lailla sekä tytöt että pojat. Älylaitteiden käyttö näytti tulosten mukaan häviävän monelle, hyvin tavanomaiselle toiminnalle, kuten askartelemiselle, soittamiselle ja palapelin tekemiselle.

Vanhempien vastausten mukaan pienten lasten perheissä jutellaan päivittäisistä tapahtumista ja syödään säännöllisesti yhdessä. Lasten kanssa myös liikutaan, askarrellaan ja puuhastellaan arkisia asioita. Kyselyn vastaukset osoittavat, että kirjastopalvelut nauttivat perheiden suurta suosiota ja lähes kaikissa perheissä luetaan päivittäin. Vaikka vanhemmat pitävät lukutaitoa tärkeänä, toivovat he varhaiskasvatuksen ja koulun opettavan lapsilleen ennen kaikkea vuorovaikutustaitoja, sosiaalisuutta ja toisten huomioon ottamista. Sosiaalisten- ja tunnetaitojen arvostus näkyy myös perheiden käytänteissä: huoltajat syövät päivittäin lasten kanssa ja keskustelevat päivän kuulumiset. Perheet kuitenkin tapaavat ystäviä ja sukulaisia vain harvemmin kuin kuukausittain. Huoltajien koulutustaustalle ei näyttänyt olevan vaikutusta toiveisiin, joita heillä on lasten oppimisen suhteen.

Kodeilla on merkittävä rooli lasten asenteiden kehittämisessä. Myönteiset kokemukset lukemisesta, liikunnasta, ja monipuolisista tavoista viettää aikaa yhdessä edistävät lasten kokonaisvaltaista oppimista ja kehittymistä. Vaikka Suomessa asuvien lasten kodit tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia lapsen monilukutaidon kehittymiselle, kyselyn tulokset tuovat esiin pieniä eroja perheiden välillä. Huoltajan koulutustausta määrittelee hieman sitä, mitä perheissä tehdään ja harrastetaan. Tulevaisuudessa voitaisiin panostaa kansallisiin ohjelmiin, jotka edistävät laadukasta, lapsen oppimista ja kehittymistä tukevaa vuorovaikutusta aikuisen ja lapsen välillä erilaisissa luku- ja viestintätilanteissa. Kulttuuripalvelujen käytössä huoltajien koulutustausta nousi merkittäväksi eron tekijäksi. Tässä varhaiskasvatuksella, esiopetuksella ja kouluilla on tärkeä rooli toimia yhtäläisten monilukutaitokokeusten mahdollistajana. Sujuva ja säännöllinen yhteistyö kulttuurilaitosten kanssa on myös tässä avainasemassa.

LIITTEET

Kyselylomake

1/21/2019

Qualtrics Survey Software

MOI - Monilukutaitoa opitaan ilolla

Kyselyn tarkoitus

Tämä kysely on suunnattu 0 - 10 -vuotiaiden lasten huoltajille. Sen tavoitteena on selvittää niitä tekijöitä kodin ja perheiden arjessa, jotka liittyvät lasten monilukutaidon kehittymiseen. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien lukemisen ja tuottamisen taitoja. Se on osa laajaa valtakunnallista selvitystä eikä yksittäistä vastaajaa pysty identifioimaan tuloksia kuvailevista raporteista.

Pyydämme vastaamaan kyselyyn perheenne 0 - 10 -vuotiaan lapsen näkökulmasta. Jos perheessäsä on useampi nämä ehdot täyttävä lapsi, täytä kysely sen lapsen osalta, jonka nimi on aakkosjärjestyksessä ensimmäisenä. Kyselyyn vastaamiseen kuluu aikaa n. 15 minuuttia.

Kaikkien kyselyyn osallistuneiden kesken arvomme tablet-laitteen (iPad 128 GB WiFi + Cellular; arvo n. 670 eur).

Kyselyyn on mahdollista vastata 15.5.2018 asti.

Lämmin kiitos ajastasi!

<https://educationhelsinki.eu.qualtrics.com/WRQualtricsControlPanel/Ajax.php?action=GetSurveyPrintPreview>

1/12

Kysymykset

Mitä seuraavista asioista kotoanne löytyy ja kenen kanssa lapsi niitä käyttää? Voit valita useita vaihtoehtoja.

	lapsi käyttää yksin	lapsi käyttää ystävien tai sisarusten kanssa	lapsi käyttää aikuisen kanssa
lasten kuva- tai tarinakirjoja	☐	☐	☐
lasten tietokirjoja	☐	☐	☐
lasten runo- tai riimikirjoja	☐	☐	☐
lasten äänikirjoja	☐	☐	☐
harjoittelu- tai oppikirjoja	☐	☐	☐
musiikkialbumeja (kuten CD-levyjä)	☐	☐	☐
digitaalisia pelejä, konsolipelejä	☐	☐	☐
digitaalisia musiikkisisältöpalveluja (kuten Spotify)	☐	☐	☐
digitaalisia TV-sisältöpalveluja (kuten YLE Areena)	☐	☐	☐
digitaalisia kirjasisältöpalveluja (kuten Elisa Kirja)	☐	☐	☐
leluja	☐	☐	☐
askartelu- ja kädentaitovälineitä	☐	☐	☐
digikameroita	☐	☐	☐
tietokoneita	☐	☐	☐
tablet-tietokoneita	☐	☐	☐
älypuhelimia	☐	☐	☐
älytelevisioita	☐	☐	☐
lauta- ja korttipelejä	☐	☐	☐
palapelejä	☐	☐	☐
soittimia	☐	☐	☐
liikuntavälineitä (esim. sukset tai pallo)	☐	☐	☐
tutkimusvälineitä (esim. suurennuslasi tai pipetti)	☐	☐	☐

	lapsi käyttää yksin	lapsi käyttää ystävien tai sisarusten kanssa	lapsi käyttää aikuisen kanssa
Muu, mikä <input type="text"/>	☐	☐	☐

Listaa kolme lapselle mieluisinta tekemistä.

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>

Mitä säännöllisiä harrastuksia lapsella on? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- ☐ valokuvaus
- ☐ elokuva tai animaatio
- ☐ media- tai videotaide
- ☐ piirtäminen, maalaaminen
- ☐ käsityöt
- ☐ keräily (esim. postimerkit, lelusarjat, hahmot, keräilykortit)
- ☐ rakentelu (esim. legot, rakennussarjat ja -palikat)
- ☐ liikunta (esim. palloilu, jumppa, uinti, skeittaus)
- ☐ luonto, retkeily
- ☐ partio
- ☐ soittaminen (esim. kitara, rummut)
- ☐ musiikin tekeminen
- ☐ laulaminen
- ☐ tanssiminen
- ☐ teatteri
- ☐ tarinoiden kuunteleminen, lukeminen
- ☐ sanataide
- ☐ kirjoittaminen
- ☐ sarjakuvat
- ☐ sirkus

- ☐ lauta- tai korttipelien pelaaminen
- ☐ digitaaliset pelit (konsoli- tietokone- tai mobiilipelit)
- ☐ tiedetutkimukset ja -kokeilut
- ☐ muu, mikä

Mitä digitaalista laitetta lapsi käyttää eniten kotona ja mihin tarkoitukseen?
Digitaalinen laite voi esimerkiksi olla älypuhelin, televisio, tabletti, tietokone.

Kuinka usein teet seuraavia asioita lapsen kanssa?

laskemme tai luettelemme numeroita	____
leikimme sanaleikkejä	____
leikimme legoilla tai rakennuspalikoilla	____
piirrämme tai askartelemme	____
tutkimme luontoon tai luonnonilmiöihin liittyviä asioita	____
luemme kirjoja	____
katselemme kuvia ja keskustelemme niistä	____
kerron lapselle itse keksimiäni tarinoita tai kertomuksia, joita olen kuullut pienenä	____
kerron lapselle omasta suvustani tai kotimaastani	____
laulamme, soitamme tai kuuntelemme musiikkia	____
matkustamme	____
vietämme erilaisia juhlapäiviä perheen kesken	____
juttelemme päivän kuulumisista	____
vietämme aikaa leikkien, pelaillen ja puuhastellen	____
käymme paikoissa, joissa emme ole aikaisemmin käyneet	____
käymme museoissa, teatterissa, kirjastossa ja muissa kulttuurilaitoksissa	____
katsomme yhdessä sarjoja, elokuvia tai YouTube-videoita	____
pelaamme yhdessä tietokoneella, tabletilla, puhelimella tai pelikonsolilla	____
tapaamme ystäviä ja sukulaisia	____
teemme yhdessä kotitöitä (esim. siivoamme, teemme ruokaa tai leivomme)	____
syömme yhdessä	____

muu, mikä?

Mikä on lapsen lempikirja?

Kuinka usein perheenne hyödyntää kulttuuripalveluita?

museo

kulttuurikeskus

tanssikoulu

musiikkiopisto

käsityökoulu

galleria

kirjasto

sirkuskoulu

teatterikoulu

teatteri

elokuvateatteri

luontokoulu

nukketeatteri

tanssiteatteri

sanataidekoulu

taidekoulu

tiedekeskus

muu, mikä?

Kuinka usein teet seuraavia asioita lapsen läsnäollessa?

teen töitä tietokoneella tai mobiililaitteella

teen töitä muulla tavalla kuin tietokoneella tai mobiililaitteella

käytän mobiililaitetta (älypuhelin tai tabletti)

käytän tietokonetta

katselen televisiota

käytän sosiaalista mediaa

luen kirjaa

luen sanoma- tai aikakauslehtiä
keskustelen muiden aikuisten kanssa
teen taidetta
pelaan digitaalisia pelejä
pelaan lauta- tai korttip pelejä
teen kotitöitä
soitan musiikkia
kuuntelen musiikkia
harrastan liikuntaa
muu, mikä?

	▼
	▼
	▼
	▼
	▼
	▼
	▼
	▼
	▼
	▼
	▼

Mitä seuraavista lapsi osaa?

- ☐ luetella numerot 1–20
- ☐ kirjoittaa numerot 1–10
- ☐ luetella kirjaimet A-O
- ☐ kirjoittaa kirjaimet A-O
- ☐ kirjoittaa oman nimensä
- ☐ helppoja yhteen- ja vähennyslaskuja esim. sormia käyttäen
- ☐ vertailla esineitä esim. niiden pituuden, koon tai korkeuden mukaan
- ☐ käyttää arkitilanteissa muotoa kuvaavia sanoja, kuten ympyrä, kolmio ja neliö
- ☐ lajitella tavaroita niiden muodon mukaan
- ☐ käyttää esimerkiksi sanoja monta, vähän, iso ja pieni
- ☐ kertoa kokemuksistaan ja tapahtumista ymmärrettävällä tavalla
- ☐ leikitellä sanoilla (esim. riittäminen)
- ☐ lukea itselle entuudestaan vieraita sanoja
- ☐ arvioida asioiden totuudenmukaisuutta
- ☐ tunnistaa kirjaimia vastaavia äänteitä
- ☐ tunnistaa ympäristöstään tuttuja sanoja (esim. oma nimi)
- ☐ tunnistaa kirjoitettuja sanoja niiden visuaalisen muodon perusteella (esim. tuotemerkit ja logot)
- ☐ avata ja sulkea tietokoneen/tabletin
- ☐ klikata tietokoneen hiirtä
- ☐ tallentaa kännykällä ääntä, ottaa valokuvia tai videoita

☐ käyttää tietokonetta/tablettia/kännykkää tiedonhakuun

Mitä asioita toivoisit, että lapsi oppii päiväkodissa/koulussa? Valitse listalta viisi (5) tärkeintä ja aseta ne tärkeysjärjestykseen sitten, että 1 = tärkein, 2 = toiseksi tärkein, 3 = kolmanneksi tärkein, 4 = neljänneksi tärkein ja 5 = viidenneksi tärkein.

- ☐ vuorovaikutustaitoja
- ☐ taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta
- ☐ kriittisen ajattelun taitoja
- ☐ loogisen ajattelun taitoja
- ☐ yhteiskunnallista vaikuttamista
- ☐ tieto- ja viestintäteknologisia taitoja
- ☐ mediataitoja
- ☐ ongelmanratkaisutaitoja
- ☐ tutkimisen ja ajattelun taitoja
- ☐ kansalaistaitoja
- ☐ työelämätaitoja
- ☐ arjen perustaitoja
- ☐ sosiaalisia taitoja
- ☐ tunteiden ilmaisua
- ☐ elämänhallintaa
- ☐ kestävä elämäntavan taitoja
- ☐ toisten huomioon ottamista
- ☐ taiteellista ilmaisua

- ☐ sosiaalisia tapoja ja sääntöjä
- ☐ perinteiden ja kulttuurien arvostamista
- ☐ tervettä suhtautumista omaan kehoon
- ☐ lukemisen ja kirjoittamisen taitoja
- ☐ luovuutta
- ☐ muu, mikä?

Lomakkeen täyttäjä

- ☐ äiti
- ☐ isä
- ☐ muu lapsen huoltaja

Siviilisäätysi

- ☐ naimaton
- ☐ naimisissa
- ☐ avoliitossa
- ☐ eronnut
- ☐ leski
- ☐ rekisteröidyssä parisuhteessa

Nykyinen ammattisi

Korkein suorittamasi koulutusaste

- ☐ peruskoulu

- ☐ toinen aste (lukio tai ammatillinen koulutus)
- ☐ alempi korkeakoulututkinto
- ☐ ylempi korkeakoulututkinto
- ☐ tutkijakoulutus (lisensiaatin tai tohtorin tutkinto)

Kuinka monta sisarusta lapsella on?

Lapsen syntymävuosi

- ☐ 2018
- ☐ 2017
- ☐ 2016
- ☐ 2015
- ☐ 2014
- ☐ 2013
- ☐ 2012
- ☐ 2011
- ☐ 2010
- ☐ 2009
- ☐ 2008

Maakunta, jossa lapsi asuu

- ☐ Ahvenanmaa
- ☐ Etelä-Karjala
- ☐ Etelä-Pohjanmaa
- ☐ Etelä-Savo
- ☐ Kainuu
- ☐ Kanta-Häme
- ☐ Keski-Pohjanmaa

- ☐ Keski-Suomi
- ☐ Kymenlaakso
- ☐ Lappi
- ☐ Pirkanmaa
- ☐ Pohjanmaa
- ☐ Pohjois-Karjala
- ☐ Pohjois-Pohjanmaa
- ☐ Pohjois-Savo
- ☐ Päijät-Häme
- ☐ Satakunta
- ☐ Uusimaa
- ☐ Varsinais-Suomi

Lapsen sukupuoli

- ☐ tyttö
- ☐ poika
- ☐ muunsukupuolinen

Mikä on lapsen äidinkieli?

Mitä muita kieliä kuin äidinkieltään lapsi osaa puhua?

Jos lapsi on muuttanut jostain toisesta maasta Suomeen, kuinka monta vuotta hän on asunut Suomessa?

Arvonta

Kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken arvomme tablet-tietokoneen. Jos haluat osallistua arvontaan, kirjoita alle sähköpostiosoitteesi. Sähköpostiosoitettasi ei yhdistetä vastauksiisi. Ilmoitamme kesäkuussa 2018 sähköpostitse arvonnän voittajalle.

Sähköpostiosoitteesi arvontaa varten. Sähköpostiosoitetta käytetään vain mahdollisesta voitosta ilmoittamiseen. Tietoja ei luovuteta kolmansille osapuolille.

MOI - Monilukutaitoa opitaan ilolla on Helsingin yliopiston toteuttama kehittämisohjelma, jota rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Powered by Qualtrics

